

Izdaja: OO SZDL / Direktor: Slavko Benčič / Ureja: Vrednotilski odbor / Odg. urednik: Miro Zecrajšek
Tel. uredništva 473/397 — Uprave 485 — Tek. račun pri Komunaln. banki Kranj št. 61-KB-1-2-136 —
Izdaja v ponedeljek in petek
Mesečna: letna 600, mes. 50 din

ZASEDANJE SKUPNEGA PLENUMA OKRAJNEGA ODBORA SZDL IN OSS

S SODOBNO ORGANIZACIJO DELA omogočimo proizvajalcu, da bo laže, cenejše, kvalitetnejše in več proizvajal

Kranj, 8. novembra

Današnjemu plenumu Okrajnega odbora Socialistične zveze in Okrajnega sindikalnega sveta v Kranju so razen članov plenumov prisostvovali tudi predsednik OO SZDL Mirko Zlatnar, predsednik OLO Kranj Miran Košmelj s podpredsednikoma Ivanom Berloncljem-Johanom in Dušanom Horjakom in član predsedstva Glavnega odbora Zveze sindikatov Slovenije Roman Albreht.

Skupno poročilo je v imenu sekretariatov OO SZDL in OSS prebrala tov. Pepca Jež.

Poročilo je že uvodoma odločno poudarilo, da morajo naša politična vodstva smatrati vprašanje proizvodnosti dela kot osrednjo politično in gospodarsko nalogo. Naša družb. ureditev in najnaprednejše oblike opravljanja podjetij je treba povezati z uporabljanjem znanstvenih izkušenj s področja vodenja in organizacije podjetij. Naš cilj naj bo: izkoristiti najnovejšo izsledke znanosti in tehnike s področja organizacije proizvodnje, olajšati delo proizvajalca, da bo dosegal večjo, cenejšo in kvalitetnejšo proizvodnjo.

Nekateri si pod pojmom povečanja proizvodnosti napačno predstavljajo zgolj povečan fizični napor delavcev, ki ga je moč doseči s poviševanjem norm in podobnim, je bilo dalje rečeno v poročilu. Iz znanstvenih analiz pa vemo, da je povečanje proizvodnosti razen od drugih činiteljev v pretežni meri odvisno od izpopolnjevanja organizacije dela in v manjši meri od osebnih vplivov delavca. Seveda pa je ta pot napornejša, ker je treba lomiti zastarele metode, navade in poglede, se pri tem marsikomu tudi zameriti in mu reči, da tako kot doslej, v prihodnje ne sme več delati. Res je včasih težko boriti se za to, da bo praksa urenjena in preizkusila izsledke znanosti. Toda to je ena izmed poglavitnih nalog vodil, kadra v gospodarstvu. Opustiti moramo bolj ali manj obrtniški način proizvodnje, ki je v naših podjetjih spričo pomanjkanja industrijskih tradicij še vedno močno zakoreninjen, preiti je treba na industrijski način proizvodnje.

ORGANI DELAVSKEGA UPRAVLJANJA NAJ BODO NOSILCI GIBANJA ZA POVEČANJE PROIZVODNOSTI DELA

V ta namen je bilo prirejenih že precej posvetov z direktorji, predstavniki delavskih svetov in sindikalnih podružnic. Svet za delo pri OLO je kot oblastveno politični organ ljudskega odbora že močno preorientiral svoje delovanje iz zgolj socialnih pogle-

dov v izrazito ekonomsko-politično obravnavanje problemov s področja dela. Tudi v nekaterih podjetjih so že nekaj storili. Tako so osnovali oddelke za organizacijo dela v Zelezarni Jesenice, »Iskri« in »Planiki« v Kranju, v BPT v Trzinu, pred kratkim tudi v »Tiskanini«, resno pa so se tega lotili tudi v »Inteksu« in »Savi« v Kranju.

(Nadaljevanje na 2. str.)

SEJA OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA

Pri dodeljevanju investicijskih kreditov bolj upoštevati potrebe vseh panog in krajev

SANACIJA POLCZAJA NEKATERIH GOSTINSKIH PODJETIJ, KI JE NASTAL ZARADI SLABE TURISTIČNE SEZONE — ŠTIRI PODJETJA SO PREJELA SKUPNO 30 MILIJONOV DIN POSOJILA — OKRAJNEGA INVESTICIJSKEGA SKLADA — INDUSTRIJSKA, GRADBENA, PROMETNA IN GOZDNA PODJETJA NAJ KONČAJE ANALITSKO OCENO DELOVNIH MEST DO KONCA JUNIJA 1957

Dve izmed skupno trinajstih točk dnevnega reda seje Okrajnega zbora in Zbora proizvajalcev OLO, ki sta v torek zasedala najprej ločeno, potem pa skupno, sta vzbudili nekaj razprave: dodeljevanje investicijskih posojil podjetjem in pa poročilo komisije za plače. Druge točke, med katerimi naj omenimo odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o okrajnem družbenem planu za leto 1956, so odborniki sprejeli brez razprave.

Leti se je začel turistični promet nekoliko popravljati, tako da so bili gostinsko-turistični obrati na Bledu, v Bohinju in v Zgornji savski dolini julija in avgusta skoraj povsod zasedeni. Vendar podjetja niso več uspela povsem nadoknaditi prejšnjih izgub, zato jim je OLO omogočil olajšavo s tem, da bodo prizadeta podjetja formirala sredstva za samostojno razpolaganje z ugodnejšimi odstotki od doseženega prometa.

Bombažna predilnica in tkalnica Tržič je zaprosila za 22 milijonov posojila iz okrajnega investicijskega sklada. Posojilo potrebuje za kritje primanjkljaja pri financiranju prve faze investicij za povečanje tkalnice. Letna zmogljivost novo nabavljenih stavek, ki bodo predvidoma začele obratovati julija 1957, bo znašala 1.095.000 m širokih beljenih tkanin dvojne širine, ki jih zdaj primanjkuje in smo jih lani morali uvoziti

kakih 600.000 m, pa jih še ni bilo dovolj.

Lesno-industrijsko podjetje Češnjica je zaprosilo za 5.200.000 din okrajnega investicijskega kredita za postavitev nove lokomotive »Oljariča« Britof za 1.300.000 din za nakup kamiona, »Marmor« Hotavlje pa za 1.650.000 din za plačilo investicijskega elaborata za povečanje kamnoloma in za postavitev predelovalnega obrata.

Nekateri odborniki okrajnega zbora so v razpravi sodili, da je investicijski kredit vsem podjetjem, še zlasti pa Bombažni predilnici in tkalnici Tržič, potreben in so ga tudi izglasovali, vendar so izrekli nekaj načelnih pripomb k razdeljevanju investicijskih kreditov. Poglavitna misel v teh pripombah je bila ta, češ da rešuje OLO prošnje za te kredite od primera do primera, »kot jih pismonoša prinese v pisarno« — je v prispodobi dejal eden izmed diskutantov, — ne da bi dovolj imel pred očmi potrebe vseh panog in krajev ter smotrno, perspektivno razvijanje celotnega gospodarstva v okraju. Razen tega bi bilo treba investicijske kredite podeljevati z natečajem. Nekateri ponoge, kakor, denimo, obrt, so bile spričo pritisku drugih nujnih potreb v okraju tudi letos zapostavljene, kar je v nasprotju s smernicami zveznega in republiškega družbenega plana in s splošnimi težnjami po razvijanju področij, ki lahko bistveno pripomorejo k standardu.

Okrajni zbor je ob koncu te razprave, v kateri je sodeloval tudi republiški poslanec dr. Miha Potočnik, sklenil, naj Svet za družbeni plan in finance pri OLO te probleme skrbno prouči in dá ustrezne sugestije pri sestavljanju okrajnega družbenega plana za leto 1957.

Na skupni seji obeh zborov OLO pa je podpredsednik OLO in dosedanji predsednik komisije za plače tovariš Dušan Horjak prebral daljše analitično poročilo te komisije. Po razpravi, ki bi bila spričo te važne problematiko lahko nekoliko bolj obilna kot je bila, je OLO sprejel nekaj smernic, ki naj bi jih upošteval Svet za delo v svoji bodoči dejavnosti. V podjetjih naj izpopolnjujejo organizacijo dela, pri čemer naj, če je le mogoče, določujejo norme tehnično že v fazi priprave dela, ne pa po dosedanjih praksah. Namesto skupinskih kaže upoštevati, kjer je to moč, individualne norme. Pobrjevanje in spreminjanje norm naj bo v skladu z novekarano uredbo o plačah. Pravišnike o dor-

(Nadaljevanje na 4. strani)

URA JE DVE
Živahen promet pred »Savo« v Kranju, ko odhaja dopoldanska izmena.

Razgovor v skupini udeležencev pleparne seje

USTANOVLJENA JE STALNA KONFERENCA DELAVSKIH SVETOV V KRANJSKI OBCINI

Kranj, 7. novembra.

Včeraj je bilo na občinskem odboru SZDL Kranj sklicano prvo posvetovanje predsednikov delavskih svetov industrijskih podjetij. To je bil hkrati ustanovni zbor stalne konference delavskih svetov industrijskih podjetij v kranjski občini. Ob koncu so izvolili tudi 5-članski delovni odbor, ki bo sestavil osnutek programa za nadaljnje delo.

Ze dlje časa je čutili potrebo po ustanovitvi organa, ki bi skrbel za doglobitev dela delavskega samoupravljanja in koordinacijo med delavskimi sveti in občino. Nekatera podjetja (»Iskra«, »Tiskanina«, »Planika«) so se sicer že lotila dela pri reševanju petih problemov delavskega upravljanja, vendar je še veliko podjetij, ki še iščejo primerno metodo dela. Vsekakor bi jim izkušnje omenjenih podjetij mnogo koristile. Treba bo tudi razjasniti pristojnosti posameznih organov samoupravljanja, da se ne bodo ponovili primeri, ko je na pr. upravni odbor določal o razdelitvi dobička (kot se je to zgodilo v »Savi«).

Predsedniki delavskih svetov industrijskih podjetij so sodili, da bi se morali kdaj pa kdaj sestajati na posvetovanju tudi s predsedniki delavskih svetov iz trgovane, gostinstva in obrti.

LJ.

NAŠ RAZGOVOR

Knjiga ji bogati življenje

Ne bilo bi napak, če bi tokrat pokramljali z mo najmlajšimi bralkami Ljudske knjižnice v Kranju, s tovarišico Malko Klemenčič.

»Kdaj se je v meni vzbudila želja po branju, ne bi vedela povedati. Le to vem, da sem doslej prebrala celo goro knjig, ni je pripovedovala tovarišica Klemenčičeva, ko sva v živahnem pogovoru razpredala misli o literaturi in pisateljih. Hkrati pa je osvetlila tudi nekatere drobce iz svojega življenja.

»Učiteljski poklic me je vodil iz kraja v kraj; službovala sem na Stajerskem, Dolenjskem in naposled v Kranju. Gotovo se boste strinjali z menoj v tem, da učiteljski poklic ne predstavlja zgolj suhoparnega naštevavanja dejstev in teoretičiranja, temveč ima hkrati opraviti tudi z vzgojo mladine. Kako bo torej vzgajal človek brez

izkušenj? Glejte — in ravno iz knjig, leposlovnih in drugih, sem se naučila marsičesa; spomnala sem življenje tudi v tistih straneh, o katerih sem le bore malo vedela. Te svoje skušnje sem pozneje posredovala mladini.

»Tako delajo menda vsi učitelji, sem segel v besedo.

»Nasprotno, je nadaljevala učiteljica Klemenčičeva. »Precej učiteljev sem srečala v svojem poklicu, ki jim je bilo branje kakršnekoli literature odveč. Priznati moram, da sem v vzgojni metode takšnih prosvetnih delavcev pogostoma podvomila.

Na vprašanje, po čigavih delih iz slovenskega eposlova najraje sega, mi je tovarišica Klemenčičeva odgovorila:

»Skoraj bi me mogla naštetiti vseh domačih del, ki mi ugajajo, priznati pa moram, da je napra-

vilno name še posebno močan vtis delo Miška Kranjca »Kako sem jih imel rad«, kjer pisatelj opisuje življenje v Prekmurju. Te kraje samia zelo dobro poznam, kajti tam sem službovala pet let. Zelo cenim Bevka, dalje mojstrsko risanje značev Prežihovega Vornca, Potrča in vrsto drugih. Zlasti pa rada prisluhnem Cankarjevi besedi; njegov čudoviti slog in prisprodeba mi ne dajo, da bi pogosto ne prebrala njegovih del. Isto velja za njegove odrske tekste. So spominjate Jermanovega teksta v »Hlapcih«: »Če se skrjanec devetkrat zakolne, lajal ne bo nikoli.« Glejte — tako mi je sedel ta drobec v uho, da se ga kar ne morem znebiti. Čudno — res!

Kasneje se je najin razgovor zasukal še okrog svetovne književnosti, o kateri je vedela tovarišica Klemenčičeva

presenetljivo mnogo povedati. Ko sem kasneje vprašal, kaj meni o ljudskih knjižnicah in o njihovem vzgojnem poslanstvu, mi je dejala: »Pameten človek ne bo podvomil v veliko vzgojno poslanstvo ljudskih knjižnic, menim pa, da pri nekaterih delavcih še vedno ni pravega zanimanja za tovrstno izobraževanje; pa tudi mladini bo treba posvečati v tem pogledu več pozornosti.

Praden sem se poslovil, mi je prijazna tovarišica Klemenčičeva, povedala da se zdaj, ko je upokojena, udeležuje tudi v Prešernovem pevskem zboru in učiteljskem pevskem zboru. Da pa je ona ustanoviteljica AFŽ ženski pevski zbor, današnji Prešernov pevski zbor, je tovarišica Klemenčičeva sleromno zamolčala. Le to je povedala, da so preteklo soboto praznovali njegovo 10-let. obstoja.

TRGOVINI NA JESENICAH

Bralcem bomo tokrat posredovali mnenje in predloge dveh jeseniških gospodinj, ki smo ju vprašali za njihovo težavo pri preskrbi družine. Takole nam je povedala prva:

»Največ skrbi mi povzroča živilski trg, ki je na Jesenicah zelo slabo založen. Izbira je majhna in še tisto, kar je na prodaj, je treba drago plačati, mnogo dražje kot v Ljubljani. Kadarkoli zaidem tja, se ustavim vedno tudi na živilskem trgu in kar verjeti ne morem, da je v glavnem mestu preskrba z zelenjavo in sadjem toliko ugodnejša. Gospodinja tam lahko izbira med lepim sadjem, solato in drugimi pridelki, razen tega pa kupi ceneje kot pri nas. Ko je bila čebula v Ljubljani še 85 dinarjev, sem jo na Jesenicah plačala 10 dinarjev dražje. Zelje v glavah je stalo pri nas 30 do 40 dinarjev za kg, povsod drugod pa je bilo naprodaj po 20 dinarjev. Pred kratkim, bilo je na soboto, celo endivijske nisem dobila. Mislim, da nisem edina med gospodinjami, ki si želijo več izbire na živilskem trgu.«

Druga gospodinja je omenila, da ima prav take težave z nakupom zelenjave. Izrazila je željo, da bi bilo na Jesenicah nujno potrebno ustanoviti več trgovin s sadjem in zelenjavo, saj bi bilo na ta način ženam prihranjeno

stanje v dolgih vrstah pred prodajalnami. Povedala je tudi, da so obrtne usluge zelo drage. Krpalnica, kot jo imajo že v Kranju, bi tudi jeseniškimi delovnim ženam prišla prav. Nazadnje smo še izvedeli, da si gospodinjice z blokov na Plavžu želijo tudi tam trgovske lokale, da jim ne bo treba za vsako malenkost v mesto.

Takšne so torej želje jeseniških gospodinj. Nad pomanjkljivo preskrbo z zelenjavo se upravičeno pritožujejo. Ko pride zima, navadno zmanjka vsega. Tu bi morali tudi potrošniški sveti poseči vmes. »Sadje« Kranj bi gotovo lahko odprlo še kako prodajalno, pa tudi Jeseničani sami bi morali pomisliti na ustanovitev podjetja za prodajo zelenjave in sadja. Pomanjkanje tovrstnih živil in draginja se vleteta že vrsto let. Marsikdo se vprašuje, čemu kmetijske zadruge in kmetje v radovljiškem okolju ne gojijo več vrtnih pridelkov, saj jih sedaj prinašajo na trg le branjevske Primorskega.

Na ustanovitev novih trgovin na Plavžu je občinski ljudski odbor že mislil. Vsem investitorjem, ki bodo gradili stanovanjske bloke, bo verjetno predlagal, naj spodnje prostore namenijo trgovskim lokalom.

J. O.

Zasedanje plenuma SZDL in OSS

(Nadaljevanje s 1. strani)
Priprave za analitsko oceno delovnih mest so že začeli v Zelezarni, v »Platniku«, »Iskri« in BPT v Trziču, v drugih podjetjih pa v glavnem glede tega še niso kaj več storili, kot to, da so pokazali dobro voljo, v nekaj primerih pa celo to ne.

Organj delavskega upravljanja naj bodo nosilci gibanja za večjo proizvodnost. Pri reševanju tega problema pa je eno izmed osnovnih vprašanj tudi pripravljenost in strokovna sposobnost kadra v podjetjih. Spričo tega moramo po eni strani posvetiti vso skrb usposabljanju tega kadra, na drugi strani pa postaviti povečanje proizvodnosti dela kot političen problem, mimo katerega v podjetjih ne sme nihče, niti politične organizacije niti organi upravljanja, predvsem pa ne tehnično strokovni kader.

Poročilo je nato govorilo o uresničevanju družbenega plana, potem pa je prišla na vrsto tarifa politika. Pravilno vrednotenje dela je osnovni problem stimulativnega nagrajevanja, ki ga bomo morali urejati z analitsko oceno delovnih mest. Spričo tega, da bodo tista podjetja, ki bodo že analitsko ocenila delovna mesta, prihodnje leto lahko spreminjala tarifne postavke oziroma razpore, dobiva analitska ocena delovnih mest tudi vso materialno osnovo.

der, vendar bo to vprašanje kljub temu treba še proučiti. Najvišji mesečni znesek plač iz dobička na osebo je bil lani izplačan v živilski industriji (136% nad povprečjem v industriji). V prvem polletju letos pa so najvišji mesečni znesek plač iz dobička na osebo izplačali v »Savi« (203,3% nad povprečjem v industriji). Vse to opozarja, da bo treba še dokaj proučevati vso problematiko, pri čemer pa zopet zadevamo na osnovno vprašanje, na pravilno vrednotenje dela; le z urejanjem tega osnovnega problema bo moč preiti tudi na vključevanje plač med posameznimi podjetji v okviru stroke, kakor tudi med panogami.

NORME SO UVEDENE NA POLOVICI DELOVNIH MEST

Pri urejenem gospodarstvu mora vsako podjetje vedeti, kakšen delovni učinek mora doseči, to je, koliko lahko stori povprečen delavec na določenem delovnem mestu v določenem časovnem obdobju ob normalnih proizvodnih pogojih. Normiranje dela je v podjetjih v okraju že razmeroma razvito, ponekod bolj, drugod manj. Okoli 50% del v gospodarstvu v okraju je normiranih. Glede na odstotek normiranih del v panogah, ki jih obravnava dokumentacija k poročilu komisije za plače, smo v LRS na četrtem mestu. Najmanjši odstotek normiranih del je v kmetijstvu in v prometu ter smo glede teh dveh panog na devetem mestu v Sloveniji. V tekstilni industriji kranjskega okraja je normiranih za 12% manj del kot v tekstilni industriji v mariborskem okraju.

NEDOPUSTNA PRAKSA PRI OBRAČUNAVANJU NORM, KI ZMANJŠUJE ZAINTERESIRANOST DELAVCEV ZA POVEČANJE STORILNOSTI

V prvem polletju letos so podjetja izkazovala od 99 do 125% izpolnjevanja norm. Nerazumljiva je trditve, ki je služila kot izgovor nekaterim odgovornim strokovnjakom v posameznih podjetjih za njihovo očitno napako, češ da okraj — konkretno komisija za plače — ne dovoli presežanja norm nad 10%, saj ni nihče nikdar postavil zgornje meje za prekoračevanje norm. V teh ozirih je tolmačenje, ki ga prejmejo nekateri delavci, ko zahtevajo pojasnila za nekatere ukrepe pri normiranju, napačno in škoduje političnemu razpoloženju delavcev do oblastvenih organov, kakor tudi zainteresiranosti delavcev za doseganje večje storilnosti. Ni redko pojav, da delavci nočejo preveč presegati norm, ker se bojijo, da bi jim norme potem zvišali. Vsa stvar pa je taka, da nekatera podjetja dostikrat celo nezakonito, mimo postopka, ki je določen s predpisi, spreminjajo norme, da strizijo tako zvane konice (takoj revidirajo norme delavcem, ki z večjo pridnostjo daleč presežejo norme). Delavcem ponekdo niti jasno ne povedo, kakšna je njihova norma, ki je dokončno »sfrižirajo« šele ob obračunu v obračunskem oddelku, »spopravljajo« izplačevanje norm tako, da nekomu malo odzamejo, drugemu pa dodajo itd. Svoj delež k ustvarjanju nezaupanja do dela po normah prispeva tudi krivična delitev zaslužka v skupinski normi, kjer se čisto zgodi, da slab delavec oškoduje dobrega in zato le-ta izgublja zanimanje za večjo storilnost. Tam, (Nadaljevanje na 3. strani)

TE DNI PO SVETU

Izraelci, francoski, britanski in egiptovski topovi so utihnili. Tako bi vsaj moralo biti. Toda egiptovski vojni vrhovno poveljstvo je objavilo, da so angleško-francoske čete še v sredo popoldne, se pravi 13 ur po tem, ko je začel veljati sklep o ustavitvi sovražnosti, še vedno napadale Port Said.

Egiptovska vlada je privolila v prenehanje sovražnosti. Toda stavila je pet pogojev:

1. Takojšnja ustavitev sovražnosti.
2. Umik britanskih in francoskih čet z egiptovskega ozemlja.
3. Umik izraelskih sil za demarkacijsko črto, določeno s sporazumom o premirju med Egiptom in Izraelom.
4. Omejitve dobav orožja državam na Blžnjem Vzhodu.
5. Obnova Sueškega prekopa in zagotovitev varne in nemotene plovbe po njem.

Tudi Generalna skupščina Organizacije Združenih narodov je v sredo razpravljala o položaju v Egiptu. Na dnevnem redu sta bili dve resoluciji. Ena, ki so jo predlagale Argentina, Burma, Ceylon, Danska, Ekvador, Etiopija in Švedska, ki odobravata načrt generalnega sekretarja OZN o formiranju mednarodnih sil. Druga, ki so jo predlagale azijsko-afriške države, v kateri zahtevajo umik izraelskih čet na mejo, določeno s premirjem, kakor tudi umik anglo-francoskih sil z egiptovskega ozemlja.

Naš stalni delegat v OZN doktor Jože Brleč je v debati dejal: »Sama ustavitev sovražnosti je prav gotovo pomemben uspeh, kajti to je zmaga svetovnega javnega mnenja in dokaz moralne moči Združenih narodov.«

Vendar ni dovolj doseči samo ustavitev ognja. Temu koraku mora nujno slediti tudi umik vseh invazijskih sil z egiptovskega ozemlja. Zato je prva naloga Organizacije Združenih narodov . . .

Dosedanji predsednik Združenih držav Amerike Dwight Eisenhower je bil v sredo ponovno izvoljen za predsednika ZDA. Vsi opazovalci in komentatorji razlagajo nepričakovano visoko Eisenhowerjevo zmago s tem, da si je leta pridobil ogromen vpliv v trenutno zaostrenem mednarodnem položaju. Prepričanje ljudi, da je Eisenhower človek, ki bi utegnil še najbolje obvarovati ameriške koristi, je politično v ozadje vse ostale argumente, dasi ravno je kazalo, da bo razlika v glasovih med obema kandidatom znatno manjša kot leta 1952.

KRATKO
TODA ZANIMIVO

FRANCE PEROVŠEK PREDAVAL NA JESENICAH

Okrog 500 Jeseničanov in okoličanov se je zbralo v ponedeljek popoldne v Mestnem gledališču, kamor je Občinski odbor SZDL povabil zveznega ljudskega poslanca tov. Franceta Perovška. Govoril je o aktualnih problemih in najnovejših dogodkih v svetu. Spričo aktualne teme je bilo za tokratno predavanje tov. Perovška izredno zanimanje. Prav bi bilo, da bi Občinski odbor SZDL organiziral še več podobnih političnih predavanj.

ALI BO PODJETJE »ROŽCA« UVEDLO DEŽURSTVO?

Potrošniški svet Trgovskega podjetja »Rožca« na Jesenicah je na nedavnem zasedanju razpravljalo o uvedbi dežurne službe ob sobotah popoldne. Potrošniki z Ukove in Save želijo, da se ta sklep čimprej uresniči.

NESEČ IN POŽAR NI BILO

V tem tednu od ponedeljka do četrka lahko z veseljem zabeležimo, da na Gorenjskem ni bilo požarov. Prav tako bo tokrat odpadla tudi naša rubrika o nesrečah. Videti je, da so ljudje le postali bolj previdni, kajti v teh zadnjih dneh ni bilo nobene večje nesreče.

Koncert opernih arij v Kranju

Koncertna poslovalnica iz Ljubljane bo priredila v ponedeljek, 12. novembra ob 20. uri v Sindikalnem domu v Kranju koncert opernih arij. Program bodo izvajali člani ljubljanske opere, sopranistka Vilma Bukovec, tenorist Miro Brajnik, basist Ladko Korošec in pianist dr. Danilo Švara. Vstopnice so v prodaji v knjigarni »Simon Jenko« v Kranju.

Sporočamo, da nas je po mučni boleznili zapustil tovariš

LEON KASTELIC
UPRAVNIK RESEVALNE
POSTAJE KRANJ

Pogreb bo v soboto 10. novembra 1956 ob 15. uri iz Nikolajevske vežice na pokopališče Zale.

Požrtvovalnega sodelavca in zvestega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu!

RESEVALNA POSTAJA
KRANJ

GLEDE POVPREČNIH IZPLACANIH PLAC — NA DRUGEM MESTU V LRS

Povprečno izplačana plača v industriji v okraju je lani znašala 49,08 din na uro, v prvem polletju letos pa 48,62 din. Okraj Kranj je po višini povprečne izplačane plače za efektivno delovno uro — če upoštevamo vse gospodarske veje — na drugem mestu med okraji v LRS (višjo povprečno plačo je dosegel le okraj Trbovlje zaradi strukture svojega gospodarstva), ali za 2,16% nad povprečjem v LRS. Znižanje povprečnih zaslužkov v prvem polletju 1956 za 0,94% glede na zaslužke lani so povzročili zastoji zaradi pomanjkanja elektrike. V času zastojev pa so mnoge gospodarske organizacije pošiljale delavce na redni letni dopust in je bilo le del nadomestila za plače v času zastojev izplačnega do 70% tarifne postavke. Zanimiva je tudi ugotovitev, da je bilo v celotnem gospodarstvu okraja za 8 mesecev lani izplačanih nadomestil za plače za čas dopustov, državnih praznikov in zastojev v znesku 192.586.000 dinarjev ali 9,1% vseh izplačanih plač. V prvem polletju letos pa 107.094.000 dinarjev ali 7% vseh izplačanih plač. Pri tem je bilo doseženo povprečno urno nadomestilo v drugem polletju lanskega leta 55 din na uro, v prvem polletju letos pa 47 din. Ta razlika kaže predvsem različno strukturo koristnikov letnega dopusta glede na različna letna obdobja. To pove, da bi morale sindikalne organizacije tudi glede na zakonite predpise voditi bolj načelno politiko pri sestavljanju planov za kinstenje letnih dopustov.

V prvem polletju letos so se povečale plače v trgovini in gostinstvu, predvsem zaradi povečanja plač v gostinstvu od 47,04 din lani na 53,59 din na uro letos. Ta panoga torej za 2,5% preslega povpreče plač v celotnem gospodarstvu. Res je, da je v tej panogi zaposlen večina kvalificiran ka-

PROMETNA DISCIPLINA

Vsak po svoje — pa je cesta zatrpna. Se malo nepazljivosti, pa smo tam nesreča

GORENJSKA
OBLACILNICA BO IMELA
PRODAJALNO V TRZIČU

Podjetja »Krojačnica« Križe in »Krojaštvo« Tržič se v letošnjem letu borita s številnimi težavami, ker nimata dovolj naročil in zato tudi odpustata delavce. Da bi Tržičani dobili konfekcijske izdelke po ugodnejših cenah in da bi obremenili omenjeni obrtni podjetji iz sedanjega težkega položaja, je Občinski ljudski odbor Tržič v dogovoru z Gorenjsko oblačilnico Kranj sklenil ustanoviti prodajalno konfekcije v Mestnem domu, za katero bi delala krojaški podjetja v Križah in Trziču.

J. V.

V Trziču nameravajo
ustanoviti elektrotehnično
in radiomehanično podjetje

Tržiško podjetje »Radiotehnika« je v likvidaciji, ker pri dosedanem načinu in obsegu poslovanja ni imelo možnosti nadaljnega obstoja. Brez radiomehanične in finomehanične delavnice pa seveda Tržič ne more biti. Delavnica za popravilo radio aparatov, telefonskih naprav, električnih motorjev in električnih aparatov, pisalnih, računskih in drugih strojev je nujno potrebna. Ob LO Tržič se pogaja z Elektrotehničnim podjetjem Kranj, da bi v Trziču ustanovilo novo podjetje.

J. V.

Podcenjevanje in zapostavljanje
ZDRAVIH POBUD

Ni še dolgo tega, ko je nekaj delavcev-komunistov v javniškem obratu jeseniške Zelezarne opozorilo na to, da njihov delovodja šušmari. Kljub temu je delovodja na sestanku osnovne organizacije ZK skoraj uspel prepričati navzoče, da je on čist, njegovi kritiki pa črni. Pri tem je izkoristil manjše napake teh delavcev. Z njim sta nekritično potegnili tudi obratovodja in sekretar osnovne organizacije. Delavci, ki so pravilno opozorili na šušmarjenje delovodje, bi bili celo kaznovani (ker so bile potisnjene v ospredje samo njihove napake pri zopredstavljanju delovodji), če ne bi stvarni postavila na pravo mesto navzoča zastopnika Občinskega in tovarniškega komiteja.

Očitno je v tem primeru skušala za vsako ceno prevladati beseda nekaj odgovornih uslužbencev, zapostavljeno pa je bilo mnenje nekaterih komunistov iz vrst delavcev, ki so se pravilno zavzemali za dosledno uresničevanje sklepa delavskega sveta o prepovedi šušmarjenja v tovarni. Uresničevanje tega sklepa sodi pravzaprav v vrsto ukrepov za povečevanje proizvodnosti dela in proizvodnje, saj je uperjeno zoper nedisciplino, slabo izkoriščanje delovnega časa in trošenje materiala. Toda prav v času, ko so komunisti v Zelezarni in tudi v drugih podjetjih razpravljali o akciji za povečevanje proizvodnosti, kot o izredno pomembni družbeno politični nalogi, pa so neka-

teri člani ZK v omenjeni osnovni organizaciji v javniškem obratu na to pozabili. Kaznovati so hoteli ljudi, ki so nastopili zoper nepravilnosti, podpri pa so delovodjo, ki je šušmaril. Med utemeljitvami, ki so jih navajali, je bila tudi ta, češ da so se ti delavci postavljali po robu svojemu predpostavljenu delovodji (eden izmed delavcev se je res upiral krivični premestitvi na drugo delovno mesto, ki je bila posledica delavčeve kritike šušmarjenja). Spričo takšnega ravnanja ni nič čudnega, da ljudje ugotavljajo: »Saj se ne izplača ničesar reči. Delavec, ki kaj zagreši, je takoj kaznovan, mojster pa že najde pri kom zaščito. Če kaj rečeš, si nakoplješ na vrat samo maščevanje kaknega predpostavljenege. To vzbuja v nekaterih kolektivih, ki ne reagirajo dovolj odločno na take pojave, moreče vzdušje, ki ovira konstruktivne razprave ter uspešno odpravljanje napak, na sejah organov samoupravljanja je tiho, ljudje se branijo dela v teh organih in v političnih organizacijah. Tako vzdušje je moč prezačiti in pregnati samo z doslednim odpravljanjem napak, pa naj bo krivec kdorkoli.«

Posamezni vodilni uslužbenci še podcenjujejo vlogo in prizadevanja komunistov in organov samoupravljanja. Seveda velja to samo za nekatere uslužbence, nikakor ne za večino. V nekem večjem podjetju na Gorenjskem se je zgodilo, da je sekretar podjetja

trdo odslavl sekretarja osnovne organizacije ZK, ki ga je prišel opozoriti na neko stvar, ki je žulila nekaj uslužbencev, češ: »Kaj pa se ti sploh v to vtikaš!« Ta sekretar podjetja, ki je tudi član ZK, je očitno pozabil, da se mora tudi na svojem službenem mestu čutiti komunista, ne pa igrati vloge — birokrata. Upravičeno sodijo drugi komunisti, da je vsaka beseda iz njegovih ust o demokraciji in razvijanju samoupravljanja samo — površno nalepotična fraza. Le žal, da mu tega s tovarniško, toda odkrito besedo ne povedo, da bi se še pravočasno zavedel svoje stranpoti.

Podobno je v nekem drugem podjetju rekel uslužbenec komisiji delavskega sveta, ki je prišla k njemu po neke podatke, češ: »To stvar prepustite meni, kaj boste vi vtikali vanjo svoje nosove!« Torej: očitno nerazumevanje in celo teptanje vloge samoupravnih organov. Upravičeno bi bilo moč pričakovati, da se bodo komunisti in sindikalna podružnica takoj in z vso odločnostjo postavili po robu temu pojavu, pa se to v tem podjetju žal ni zgodilo. Mar niso čutili, da takšno ravnanje tega uslužbenca žal ne le prizadeto komisijo, ki je pomožni organ delavskega sveta, marveč tudi celoten kolektiv, ker mu jemlje demokratične pravice do sodelovanja pri upravljanju podjetja?

Na Jesenicah je opaziti tendence nekaterih ljudi iz aparata Zelezarne,

da bi imeli več besede pri posameznih zadevah, kot jim gre in ki spadajo v pristojnost samoupravnih organov. Take tendence je na pr. čutila tudi stanovanjska komisija ljudskega odbora. Eden izmed uslužbencev Zelezarne je celo poklical predsednika komisije v svojo pisarno in skušal uveljaviti drugačen načrt glede razdelitve stanovanj, kakor pa ga je sestavila komisija; načrt tega uslužbenca ni pravilno upošteval potreb celotne občine. Podobne tendence čutijo tu in tam tudi organi samoupravljanja v Zelezarni. Ti organi in politične organizacije čutijo, da to ni prav, niso pa še dovolj dosledni pri zatiranju takih težav, zato se le-te tu in tam še pojavljajo ter zmanjšujejo sproščenost in pobude ter upravičene kritike iz vrst delavcev in uslužbencev.

To je samo nekaj primerov takih škodljivih tendenc. Udarjati moramo po njih, kjerkoli skušajo kukati na dan, da bi zagotovili bolj sproščeno sodelovanje čedalje večjega števila ljudi pri obravnavanju problematike. Tako marsikje tudi že ravna, kar je med drugim lepo potrdila večina nedavnih konferenc komunistov v večjih gorenjskih podjetjih.

Sproščeno razpravo smo na primer lahko poslušali v »Savi«. Tamkajšnji delavci komunisti so povedali sproščeno marsikaj, kar je ljudi žulilo (na pr. o »strizjenju« norm, o odnosih med ljudmi v nekaterih obratih itd.). Že naslednji dan po konferenci pa se je sestel delavski svet, ki se je na pobudo komunistov lotil stvari, o katerih prej ne on, ne nekateri vodilni uslužbenci niso bili dovolj seznanjeni. Tako delo mora roditi uspeh.

z-k

REDNA POSVETOVANJA

gospodarskih in političnih voditeljev

v komuni

Ce trdimo, da so se organi delavskega samoupravljanja in družbenega upravljanja že uveljavili in opravičili svoj obstoj, se prav gotovo ne motimo. Hkrati pa je treba tudi povedati, da le-ti še iščejo, venomer znova, oblike svojega dela. In to iskanje je lahko, če je pravilno usmerjeno, samo pozitivno.

Zanimiv primer nam kaže kamniška komuna.

Na pobudo Občinskega komiteja Zveze komunistov so zbera na sestanku vsako prvo soboto v mesecu predsedniki delavskih svetov in upravnih odborov, direktorji, sekretarji tovarniških komitejev ZKS in predsedniki sindikalnih podružnic iz vseh podjetij občine, kjer se pogovoro o perečih problemih, ki jih žulijo. Občinski komite ZK in Občinski ljudski odbor so seznanila z neposrednimi perečimi proizvodnimi in drugimi problemi v tovarnah, kar jim omogoča hitrejšo reagiranje in uspešnejše akcije, podjetja pa globlje spoznavajo gospodarsko - politične smernice našega razvoja.

Problematika, katero obravnavajo, je skoraj vedno zelo pestra. Obravnavajo konkretne proizvodne probleme, probleme nagrajevanja, stanovanjska in komunalna vprašanja ipd. Na vseh dosedanjih sestankih je prišla močno do izraza tudi neposredna skrb za delovnega človeka, ki je lahko v okviru takega foruma neprimerno bolj učinkovita, neposredna in uspešna. Do sedaj so že rešili vrsto problemov s skupnimi močmi. Močnejša in razvitejša podjetja pomagajo manjšim in slabše organiziranim.

Ta oblika dela oziroma sodelovanja neposrednih proizvajalcev v okviru komune, lahko brez dvoma veliko koristi. Ne le v konkretnem reševanju problemov, temveč tudi v moralnem in političnem oziru. — Se na prvih sestankih se je namreč do-

gajalo, da so predstavniki nekaterih podjetij vse preveč zastopali »lastno linijo podjetja, ki pa ima svoje korenine v ozkem gledanju na celotno problematiko komune. Ti posveti, kjer se krešejo mnenja, pa vzpodbudno vplivajo na pravilno pojmovanje gospodarsko-političnih interesov tako podjetja kot komune in skupnosti, ti nikakor ne morejo in tudi ne smejo biti različni.

V začetku so prišle te težnje veliko bolj do izraza kot sedaj. To pa kaže, da udeleženci teh posvetov od meseca do meseca bolj rastejo in se razvijajo. Prav v tem pa je tudi eden moralnih uspehov takih posvetov.

Taki sestanki, na katerih so zastopani vodilni samoupravni, politični in upravni predstavniki podjetij, pripomorejo tudi do enotnega nastopa vseh teh forumov in sil v podjetju, kar lahko samo koristi njegovemu razvoju.

Pobude Občinskega komiteja Zveze komunistov v Kamniku je, če ne več, vsaj pozornosti vredna. Mimo tega, da razen omenjenih pozitivnih učinkov tudi mobilizira gospodarsko manj razgledane predstavnike podjetij in jih seznanja z najrazličnejšimi aktualnimi problemi, je to hkrati zanje tudi dobra gospodarsko-politična šola.

Ali morda ne bi kazalo tudi v našem okraju organizirati take ali podobne vrste posvetov?

I. AUSEC

BELEŽKA

ZAKAJ 1. NOVEMBRA NI BILO NEDELJSKIH KART?

1. november — Dan mrtvih je minil. Lahko rečemo, da ni bilo človeka, ki ne bi odšel na grobovo svojih dragih. Vendar je le malo ljudi, ki imajo svoje pokopano tam, kjer prebivajo. Zato je bilo opaziti ta dan množico ljudi, ki je odhajala z vlakci in avtobusi v razne kraje. Ta dan in dan prej, so bili avtobusi in vlakci polni ljudi in evetja.

Toda — vedno je bilo slišati isto vprašanje: »Zakaj ni nedeljskih kart?«. Odgovor je bil kratek: »1. november je dela prost neplačan dan. Nedeljske povratne karte pa veljajo le ob praznikih.«

Ob praznikih bi marsikdo prej pomislil, preden bi se odločil za pot brez nedeljske karte. V teh dneh pa ljudje niso premišljevali. Kdor se je odločil, je šel.

Marsikatera družina in posameznik si bodo morali vsaj me-vee tako rekoč odtegovati od ust zaradi stroškov, ki so jih imeli na ta dan. Ne toliko zaradi dragega prevoza, kot zaradi visokih — oderuških cen rož. Saj je cena enega cveta krizantem naraščala kar od 50 na 80 dinarjev. Za 500 dinarjev je bil sila skromen šopek.

Videti je bilo, da je te dni veljalo načelo: »Izkoristi priliko«. Izkoristili so torej priliko, toda — na račun delovnega človeka.

Lj.

SEJA OBČINSKEGA KOMITEJA LMS V KRANJU

BOGAT DELOVNI NACRT

KRANJ, 8. novembra.

Včeraj je bila v Kranju seja Občinskega komiteja LMS pod predsedstvom Lojzeta Založnika. V tem mesecu bo mladinski komite organiziral več posvetovanj in predavanj za mladinske voditelje. Posebej pa bo organiziral posvet s člani akademskega kluba v Kranju, ki je do sedaj rezervirano in po svoje tolmāčil in reševal delo svojega kluba. Nadalje bo sklican posvet voditeljev marksističnih krožkov, posvet o organizacijskih problemih mladinskih organizacij, in obliki ankete pa bodo ugotovili dele in uspehe pri uveljavljanju mladine v organih družbenega upravljanja in priskočili na pomoč tam, kjer imajo mladinci še težave. Za voditelje kmečke mladine bo posvet o uveljavljanju mladih zadrušnikov na vasi. Za voditelje vseh mladinskih aktivov in članov komiteja pa bo posebno predavanje in hkrati posvet o športu in telesni vzgoji mladine, kakor tudi o vlogi in dolžnosti mladine v športnih organizacijah in klubih.

Na seji je nastala kaj živahna razprava, ko je predsednik komiteja predlagal, da se nekateri člani komiteja izključijo zaradi nedelavnosti in da se komite izpopolni z novimi aktivnejšimi člani. Vsi člani so ta predlog sprejeli z odobravanjem zavedajoč se, da bo tako delal komite lažje in uspešneje.

R. C.

KAJ SO SKLENILI

na kmetijskem posvetovanju V GORENJI VASI

Zadnje nedeljo v oktobru je bilo v Gorenji vasi posvetovanje upravnih odborov KZ iz Poljanske doline. Med zborovalce je prišel tudi Anton Peternej, ki je član kmečke komisije pri Glavnem odboru SZDLS. Tajnik OZZ ing. Perovšek je govoril o bodoči kmetijsko proizvodni poslovni zvezi za Poljansko dolino. V razpravi so kmetje opozorili na to, da ne morejo prodati vsega mleka. Mladi zadrušniki pa so povedali, kako delajo.

jali več površin s semenskim travami, zadruge pa naj bi nabavile več strojev za mlačev.

ZAKAJ ZASTOJ PRI ODKUPU MLEKA?

V Poljanski dolini odkupuje mleko podjetje iz Skofje Loke, ki pa je kmetom že nekajkrat sporočilo: »Jutri ne bomo jemali mleka!«. Zato se kmetje zdaj sprašujejo, ali mleko v mestih res še ostaja. Kmetje so se zadnja leta bolj usmerili v živinorejo, zato lahko nudijo napredaj tudi več mleka in imajo od tega precejšnje dohodke. Zdjaj pa včasih ne morejo prodati vsega mleka. Na drugi strani pa v nekaterih industrijskih krajih še ni dovolj mleka. Kmetje predlagajo, naj bi o krajna poslovna zveza poskrbela za prodajo mleka v oddaljene industrijske kraje. Razen tega pa: ali ne bi mogle mlekarne mleka predelovati? Kmetje bi ga predelovali doma, toda sanitarna inšpekcija tega upravičeno ne dopušča, ker hlevi niso dovolj higienični.

V SOVODNJU BODO ODPRLI KMETIJSKO SOLO

Aktivni mladih zadrušnikov v Sovodnju, Gorenji vasi, Lučinah, Javorjah, Treblich in Poljanah so uspešno delovali. Uspel je tudi Dan mladih zadrušnikov v Gorenji vasi. V Poljanah bodo mladi zadrušniki 11. t. m. pokazali, kaj so dosegli z gojitvenimi poskusi semenskega krompirja. Letos bodo odprli tudi kmetijsko gospodarsko šolo v Sovodnju, kjer so mladi zadrušniki na lastno pobudo že priredili tečaj, ki ga obiskuje 28 mladih zadrušnikov.

V POLJANAH BO »KROMPIRJEV BAL«

Na nedeljskem posvetovanju so tudi sklenili, da bo 11. novembra v Poljanah ustanovni občni zbor kmetijske proizvodne zveze za Poljansko dolino, popoldne pa bo prvi »krompirjev bal« v Poljanah.

K.

BREZ KOMENTARJA

Prizor, katerega sem videl preteklo nedeljo v Naklem, neposredno po nogometni tekmi med »Partizanom« in »Prešernom« iz Radovljice, me je presenetil — da ne rečem kaj hujšega.

Skupina štirih ali petih nogometašev iz Nakla si je še vsa razgreta in pred očmi vseh gledalcev, podajala iz rok v roke steklenico z žganjem...

Morda je bila to le fantovska objestnost ali »važnost«, toda vsekakor obsojanja vreden postopek, ki se posebno ne prilika športnikom.

De

KONEC VESELE VOZNJE

HUDA REČ JE, ČE SEDI ZA VOLANOM NEKDO, KI GA OBDALAJAJO VINSKE MEGLICE. TO POT, V PONEDELEK NA VSE ZGODAJ, PA SE JE TAKA STORIJA NA JELENOVEM KLANCU V KRANJU KONČALA K SREČI LE Z OKVARO AVTOMOBILA. NAJBREŽ JE BILO TUDI ZA VESELE POTNIKE BOLJ ZDRAVO, DA VOZILO NI MOGLO NADALJEVATI POTI

Zasedanje plenuma SZDL in OSS

(Nadaljevanje z 2. strani)

kjer je to le mogoče, je zato treba namesto skupinskih uvajati individualne norme. V posebno kategorijo pa spadajo primeri, ki so bili kritizirani na nedavni konferenci komunistov v »Savi«, ko nekaterim delavcem niso priznali dosežene norme, češ da okrajna komisija za plače to ne bi dovolila. Morda ne bo odveč pripomba, da je tudi v kazenskem zakoniku prikrajševanje delavcev pri zaslužku (vede storjen nepravilen obračun) smatrano kot kaznivo dejanje.

NE KAZIMO S PRSTOM SAMO NA NORMIRCE, MARVEČ NA POMANJKLJIVOSTI ORGANIZACIJE DELA

Več krivdo za tako stanje seveda ne smemo iskati pri normircah, ki so, ne vedno po svoji krivdi, v očeh delavcev večkrat nekaki priganjači. Res je, da strokovni vzgoji normircev nismo posvetili dovolj pažnje. Vzgojati jih bomo morali načrtno, kar pa ne bi imelo polnega uspeha, če ne bi predvsem odstranjevali vzrokov v organizaciji dela, ki povzročajo tako stanje. V razviti, masovni in serijski industrijski proizvodnji se more že v pripravi dela točno določiti norme in normirce v obratu nima več kaj iskati s štoparico za delavčevim hrbtom. Posamična in maloserijska proizvodnja pa seveda zahteva spet drugačno ureditev norm. Vsekakor pa je priprava dela dokaj važnega kot pa je v nekaterih podjetjih zdaj upoštevano. Odgovornost za te pomanjkljivosti v organizaciji dela leti predvsem na vodilno strokovnjake v podjetjih in se nekateri izmed le-teh večkrat po krivici izgovarjajo na slabe normirce, ki pri takih razmerah v podjetjih niti ne morejo biti boljše. Ne pozabimo, da v nekaterih razvitejših industrijskih državah izpopolnjena organizacija v proizvodnem procesu že zamenjuje norme.

V taki luči moramo osvetliti tudi neupravičene trditve vodstva Pletenine v Kranju, češ da jih tržni položaj sili v nenehno zaostrovanje norm; vodstvo tega podjetja pa tem premalo sledi tržni situaciji z boljšo organizacijo dela, z zniževanjem ostalih stroškov itd.

IZPOPOLNITI PRAVILNIKE O NORMAH

Normiranje dela je zelo zahtevna in obsežna naloga, ki je ne kaže prepustiti ljudem z manjšo strokovno prakso. Ugotavljanje delovnega učinka pa mora biti tako objektivizirano in avtomatizirano, da izključuje vsako možnost subjektivnega vplivanja na obračun. Pri tem so potrebni tudi točnejši organizacijski predpisi v podjetjih, ki naj določajo način normiranja in vse okolnosti, v katerih se norma mora revidirati, vendar morajo ti predpisi hkrati točno določati postopek pri reviziji norm. Pravilniki o normah so namreč zdaj večji del še zelo pomanjkljivi.

Premije pomenjuje ponekod napačno kot nekakšno dopolnilno plačo. Na tej osnovi zagovarjajo tudi premije za redno opravljanje delovnih dolžnosti, za knjigovodsko ažurnost, za doseg raznih rokov in podobno.

PREMIRANJE BREZ ZADOSTNIH IN PRAVILNIH OBJEKTIVNIH MERIL KVARI TUDI ODNOSE

Pomanjkljiva organizacija dela in evidenca, slaba analiza proizvodov materiala in nezadostna tehnična kontrola onemogočajo objektivno ugotavljanje doseženih uspehov. Zato mnoga podjetja izplačujejo premije brez zadostnih objektivnih meril, kar škoduje tudi odnosom v kolektivih. Za zdaj premiranje še ni dalo kakšnih pomembnejših rezultatov. Objektivni vzrok je v tem, da so podjetja sestavila nove pravilniške šele v drugi polovici letoš-

nega leta in še to ne vsa. Premijske pravilniške je sestavilo 38 industrijskih podjetij (21 pa še ne), 2 gozdarska in 4 gradbena (5 podjetij še ne). Izmed 73 podjetij v teh strokah je torej sestavilo nove premijske pravilniške 44 podjetij. Razen tega je sestavilo nove premijske pravilniške še okoli 90 trgovskih podjetij, eno gostinsko in eno obrtno podjetje.

Pri določevanju premijskih osnov je bilo moč ugotoviti, da skoraj nobeno podjetje nima ustreznih ekonomskih analiz o predvidenih in doseženih učinkih kot so zmanjšanje izmeta, varčevanje materiala, zmanjševanje števil obratnih negod, povečevanje storilnosti itd. Ker podjetja te analize nimajo, tudi organi samoupravljanja in družbene organizacije dostikrat ne morejo delovati tako kot bi lahko, če bi se lahko oslanjale na take analize in primerjave.

ŠE BOLJ NEUGODNO KOT ZASTARELI STROJI LAHKO VPLIVAJO NA PROIZVODNOST ZASTARELE PROIZVODNE METODE

Hudo praznilno čutimo v tem, da vodstva podjetij in kolektivi ne obvladajo načel in tehnike prepotrebne znanja, kako uvajati nove metode dela, nov odnos do dela, in dosežati racionalnejši delovni način s proučevanjem, brez večjih investicij, torej le z organizacijo dela. So tekstilne tovarne, kjer vlada že po 20 let in še več isti način dela, iste proizvodne metode. V večini podjetij pripisujejo vzrok za nizko proizvodnost dela izrabljenosti strojnega parka ali majhni storilnosti ljudi, kar pa največkrat ni točno. Pravil vzrok temu je v tem, da vodstva podjetij ne proučujejo nenehno ustreznih metod dela, ki so se v praksi drugod že zdavnaj obnesle.

Ze dolgo govorimo o tem, da bi bilo v podjetjih nujno ustanoviti oddelke

za organizacijo dela. Toda večina podjetij še vedno nima teh oddelkov. Uspehi, ki so jih že dosegli taki oddelki v Železarni, »Iskri«, »Planiki« in BPT naj vzpodbude tudi druga podjetja.

Značilno je tudi mnenje, ki prevladuje v podjetjih tekstilne industrije, češ da pri njih ni potrebna priprava dela. Najmanj posluha za ta vprašanja pa je v gradbenih podjetjih, v katerih ravno to predstavlja ključno vprašanje njihove proizvodnosti. Nekateri gradbeni strokovnjaki imajo za zdaj še vrsto izgovorov (sprostitve investicijskih sredstev, pomanjkljivi načini, pomanjkanje ustreznega gradbenega materiala in mehanizacije, vremenske nevedčnosti itd. Toda smotrnejše bi bilo izpopolnjevanje organizacije dela ob obstoječih možnostih kot pa iskati izgovore za obstoječe stanje. Res je, da je tudi storilnost gradbenih delavcev razmeroma majhna, žal pa radi govorimo samo o nedelavnosti gradbenega delavca, ne vidimo pa pomanjkljivosti, za katere je kriv organizator proizvodnje.

SKRB ZA LJUDI JE SESTAVNI DEL BORBE ZA POVEČEVANJE PROIZVODNOSTI DELA

Skrb za delavca je nedvomno sestavni del naših vsakodnevnih naporov pri graditvi in krepitevi socialističnih odnosov. Tu ne moremo govoriti zgolj o ekonomski škodi, ki jo to neurejeno vprašanje povzroča, temveč tudi o moralno-politični odgovornosti vseh, ki lahko kakorkoli vplivajo na izboljšanje položaja delovnega človeka. Gre za reševanje številnih problemov od higiensko-tehnične zaščite, zdravstvenega stanja, dopustov, zakonitejšega reševanja delovnih odnosov, ki dostikrat povzročajo dokaj negotovnost, slabe volje in nezaupanja v zakonitost, do izboljševanja stanovanjskih razmer, trgovine, obrti, menz itd. Razen z uresničevanjem osnovnih načel, ki jih določa nova gospodarska politika, bi stanje na tem področju

lahko znatno izboljšali tudi s tem, če bi pri tem aktivnejše sodelovali vsi družbeni činitelji. Tudi delavski sveti na pr. ne bi smeli stati pasivno ob strani, če bi se, denimo, pokazala potreba odpreti kako novo poslovnilnico, ki bi skrbelo za oskrbo ljudi itd. Vsa naša prizadevanja za povečanje proizvodnosti dela ne bodo dovolj uspešna, če ne bi hkrati urejali tudi teh vprašanj.

Razvijanje socialističnega gospodarstva je v tesni zvezi s procesom krepitve vloge neposrednih proizvajalcev v upravljanju gospodarstva. Organi delavskega samoupravljanja so v mnogih primerih dosegli že lepe uspehe. Skoraj ni delavskega sveta, ki ne bi že obravnaval vprašanje proizvodnosti dela in uresničevanja obveznosti, prevzetih z družbenim planom. Vendar pa so ta razpravljanja v nekaterih primerih samo načelna, brez ustreznih zaključkov. Pomemben uspeh na tem področju so dosegli delavski sveti v Železarni, v »Iskri« in »Planiki« ter v BPT v Trziču, kjer so se res lotili konkretne realizacije zaključkov, v zadnjem času pa sta potrebo po konkretnem reševanju tega problema uvidela tudi delavska sveta v »Tiskarini« in »Savi«. Predvsem pa je treba doseči to, da se bodo organi delavskega upravljanja hkrati z vodstvenim kadrom v podjetjih pričeli intenzivneje ukvarjati z izpopolnjevanjem organizacije dela in proizvodnje po sodobnih načelih.

Sindikalne organizacije pa naj poskrbe, da bo vse te probleme obravnaval čim širši krog ljudi, ki naj se s temi vprašanji temeljito seznanja in naj ima polno možnost, da sodeluje pri reševanju. Proizvodnost dela kaže povečevati v mobilizacijo vseh sil, ker vsako lahko pri tem dokaj pripomore, zato pa morajo tudi vsi biti seznanjeni z ukrepi, ki se jih v podjetjih v ta namen lotevajo. Še zlasti pa je tu nujna aktivna borba sindikalnih vodstev, komunistov, organov upravljanja in vseh pozitivnih ljudi.

KAJ TAKEGA NE BOMO DOVOLILI

V DOMU ONEMOGLIH V PREDOSLJAH SKUŠAJO NEKATERE USLUŽBENKE ZARADI SLABOSTI UPRAVE VSILJEVATI SVOJE NAZADNJAŠKE NAZORE — SREDNJEVEŠKO KAZNOVANJE OSKRBOVANECV — DELOMA SO KRIVI NEVZDRŽNIH RAZMER V DOMU TUDI NEKATERI NEDISCIPLINIRANI OSKRBOVANCI.

V hodniku stavbe Doma onemoglih v Preddvoru je pribit na zid hišni red te ustanove. Obiskovalec, ki pride mimo grede v hišo, lahko prebere v IV. poglavju pod števil. 1 naslednje:

»Oskrbovanci se morajo vesti dostojno in tovariško. Nedostojni nastopi in izpadi so najstrožje prepovedani...«

In dalje v VII. poglavju pod točko 1. je zapisano: »Oskrbovanci, ki bi kršili dnevni in hišni red, se z ozirom na teže prestopka, disciplinsko kaznujejo. Disciplinske kazni so: a) opozori-

v klet. Ob tej priložnosti so ga tudi teple, lasale in vleklo za brke. V kleti je bil zaprt pet ur, nakar ga je prednica na prošnjo izpustila. Podobno se mu je primerilo tudi 1. maja. Vendar so ga to pot zaprle le v kopalnico.

Trinosemdesletni Ivan Kodrič, ki je v Domu onemoglih od septembra 1953. leta, pa pravi, da prednica in sestre ne ravnajo enako z vsemi oskrbovanci. Pri tistih, ki hodijo v cerkev ali na božjo pot, zamižijo na eno oko, če zagrešijo kak prestopke. Omenjene zlasti ščitijo Ivana Mrežarja.

Bolničarka Angela Plut pravi, da je zapiranje oziroma kaznovanje oskrbovancev dovolil sam upravnik Doma (9) in celo dal ključ od kleti na razpolago. To so sklenili tudi na seji Upravnega odbora!

Genovefa Dolhar — bolniška strežnica je odgovorna za red v sobah. Je tudi članica upravnega odbora.

Kako ravna Dolharjeva z oskrbovanci, naj nam povedo naslednji primeri:

Ko sta se oskrbovanci Vida in Ančka lansko leto prepirali, je posegla vmes tudi Dolharjeva in obe udarila ter tako »napravila« reče. Nekaj podobnega je ukrenila tudi z Angelo Guzel, ki se je prav tako prepirala, in jo zaprla za nekaj minut v stranišče.

29. septembra letos je bila v jedilnici pri kosilu tudi Silva Šavli ter se prepirala z oskrbovanci. Ko je Dolharjeva prišla pospravljat jedilnico, je oskrbovanko Silvo prijela za lase in jo pošteno zlasala.

Tovarišica Silva je kot kar v svoji sobi in ne v jedilnici kot ostali oskrbovanci. To pa zaradi tega, ker ji je Dolharjeva svetovala, naj ne hodi v jedilnico, ker vsi oskrbovanci molijo, ona pa tega ne dela...

In tako naprej... To so suha dejstva, vendar marsikaj povedo.

Povedo predvsem to, da so razmere v Domu onemoglih pravzaprav nevzdržne in protizakonite. Krivi so vsekakor deloma sami oskrbovanci, v precej večji meri pa uprava Doma in nekatere njene uslužbenke — bivše nune. Nedvomno bo treba nekaj ukreniti! Predvsem je treba spremeniti sestav Upravnega odbora, ki se bo moral temeljiteje lotiti obravnavanja položaja v Domu in pripomoči, da se razmere izboljšajo.

Tako vzdrušje je res nemogoče!

I. AUSEC

DVE Z ŽIVILSKEGA TRGA V KRANJU

Fole je bilo v ponedeljek. Na živilskem trgu sta se prodajalka in gospodinja pogodili za sirček, na živilskem sejmu pa je pet minut kasneje šest letnov star pujskec za tri tisočake menjal gospodarja

lo, b) premestitev iz sobe, c) zabranjen izhod iz Doma, d) pismeni opomin, e) izključitev iz Doma» Pod točko 2 pa beremo: »Disciplinske kazni pod točko a), b), c) in d) izreka upravnik doma, pod točko e) pa izreka kaznen Upravni odbor Doma na predlog upravnika.«

Kako pa je resnično stanje v tej socialni ustanovi? Se odgovorni ljudje ravnajo po teh pravih hišnega reda?

Oglejmo si nekaj primerov!

Oskrbovavec Miha Hafner, ki je v Domu že od leta 1947, pravi, da je v aprilu letošnjega leta šel v Preddvor in se vrnil nekoliko vinjen. Ko je prišel v stavbo, se je skregal s prednico Genovefo Dolhar, nakar ga je le-ta s pomočjo še dveh sester zaprla

»Čprav sem se pritožil zaradi takega ravnanja, se stvari v Domu niso popravile. Zaradi tega, ker ne hodim v cerkev, me Mrežar venomer zmerja z najhujšimi izrazi, prednica pa ga celo zagovarja. Ko se le-ta napije in po sobah tudi razgraja, se mu ni treba bati, da bi ga zaprli v klet...«

Kaj pa pravi Anton Platiša? — »Ko sem v aprilu letos prišel okoli polnočnega dneva nekoliko vinjen domov, sem se začel s prednico malce prepirati. Leta me je nato s pomočjo sestre Sabine zaprla v klet, kjer sem bil priprt približno 4 ure. Prednica me je kaznovala tudi na ta način, da ves mesec nisem dobil cigaret, dasiravno jih dobij vsak oskrbovavec 40 komadov na mesec. Da sem bil zaprt v kleti, je vedel tudi upravnik Doma...«

Z OBCNEGA ZBORA DRUŠTVA UCITELJEV IN PROFESORJEV STROKOVNIH ŠOL

STROKOVNO ŠOLSTVO V ŠKRIPCIH

Industrija in nekatere zbornice ne prispevajo dovolj k vzdrževanju strokovnih šol. — Šole delujejo v težavnih pogojih. — Internati odklanjajo številne učence. — Šolski odbori naj se bolj poglobijo v dela. — Predavateljski kader odhaja v proizvodnjo. — Glede učnih pripomočkov je strokovno šolstvo v kranjskem okraju na boljšem kot drugod, vendar učnih knjig še manjka.

Pred dnevi je bil redni letni občni zbor Društva učiteljev in profesorjev strokovnih šol v Kranju. Zbor je najprej obravnaval najnovejši predlog zveze komisije za reformo šolstva, potem pa se je v izčrpnih debatah dotaknil številnih problemov kranjskega strokovnega šolstva.

V kranjskem okraju je 26 raznih strokovnih šol; večina jih je v Kranju. Industrijske šole vzdržujejo podjetja, ki pa trdijo, da spričo strožjih in togih finančnih predpisov čedalje težavneje zmorejo vzdrževanje. Šole ležejo v dolgove (metalurška industrijska šola Jeseniške Zvezarne ima že 23 milijonov dolga) ali pa morajo usmeriti vse svoje delo v proizvodno smer, da vsaj za silo rešujejo svoj obstoj. Tudi vajenske šole so v škripcih. Podpirajo jih le republiška obrtna zbornica, čeprav obiskuje te šole več kot polovica vajencev iz industrije. Industrijska zbornica doslej ni dala za šolanje svojih vajencev niti dinarja.

Sole nimajo primernih prostorov, inventar je star in obrabljen, učila zastarela in pomanjkljiva. Samo v Kranju bi za gradnje in opremo šol potrebovali 380 milijonov dinarjev.

Internatov je odločno premalo, razen tega pa so nekateri v neprimernih stavbah (industrijska kovinarska šola

»Iskre« v barakah, prav tako industrijska gumarska šola »Save«). Vajenski dom pa je v starem kranjskem gradu, katerega stolp bo skoraj praznovol sedemstoletnico obstoja.

Šolski odbori še niso prav zaživel, ker so še mladi; v prihodnje naj bi globlje posegli v problematiko.

Gospodarski napredek države terjaja novih in novih kadrov. Na novo ustanovljenim šolam manjka predavateljev. Vzrok? Večina tehnično izobraženih kadrov se raje zaposli v industriji, kjer ima višje prejeme kot v šolah. Še vedno se smatra, da je delo v šolah neproduktivno. Toda šola proizvaja strokovne kadre, ki odlično vplivajo na proizvodnjo. Čim boljši bodo ti kadri, tem višji bo naš narodni dohodek. Zato bo treba tudi delo predavateljev bolj ceniti!

Za izboljšanje pouka na strokovnih šolah so predavatelji napisali nekaj najpotrebnejših skript, ki jih je raz-

Občni zbor tržiških rezervnih oficirjev

Rezervni oficirji tržiške občine se bodo v nedeljo zbrali na svojem rednem letnem obnem zboru. Obravnavali bodo aktualna vprašanja, pregledali delo preteklega leta in razpravljali o načrtih za prihodnje leto.

množil in opremil Svet za šolstvo OLO. Kranjski okraj v tem pogledu prednjači pred drugimi okraji v Sloveniji. Toda strokovne literature iz industrijsko razvitih tujih držav ni mogoče dobiti, ker ni sredstev zanjo.

S. O.

S SEJE OLO

(Nadaljevanje s 1. strani)

mah je treba izpopolniti ter jih dosledno uresničevati, da bi zagotovili zaupanje delavcev v nagrajevanje po normah. (Eden izmed diskutantov je opozoril na »striženje vršičkov« preseženih norm in je poudaril, da to delavce dezorientira in destimulira). Kader, ki se ukvarja z normiranjem, bo treba strokovno bolj usposobiti. Gospodarske organizacije naj se takoj lotijo priprav za popis in analitsko ocenjevanje delovnih mest, ki naj ga v industrijskih, gradbenih, prometnih in gozdskih podjetjih zaključijo do 1. julija prihodnjega leta. Podjetja, ki še niso sestavila premijskih pravilnikov ali jih vskladila s predpisi, naj to store do konca leta. Člani Zbora proizvajalcev bodo po sklepu torkove seje obravnavali probleme plačne politike na sejah organov delavskega upravljanja na svojih volilnih območjih.

Ob koncu seje je OLO reorganiziral Svet za delo in komisijo za plače.

z-k

KAJ UGOTAVLJA TRŽNA INSPEKCIJA V KAMNIKU

Tržna inspekcija je bila pri ObLO Kamnik ustanovljena šele letos v začetku julija. Od takrat je pregledala že 49 lokalov in izdala 19 prijav, 14 sodniku za prekrške, ostale pa Okrožnemu javnemu tožilstvu.

Prijave sodniku za prekrške vsebujejo navedbe o pomanjklivem vedenju knjig, o neizkazanih cenikih, neprimernih tehtnicah, utežih in merilih. Okrožnemu tožilstvu pa je tržna inspekcija javila kršenje predpisov uredbe o trgovanju in trgovskih podjetjih, kršenje odloka, po katerem gospodarske organizacije lahko kupujejo kmetijske pridelke neposredno od proizvajalcev, in kršenje uredbe o dodeljevanju potrošniških kreditov ter uredbe o ustanavljanju podjetij in obratov.

Iz analize inventarnih primanjkljajev za prvo polletje je razvidno, da znaša vrednost presežkov v 16 trgovskih in gostinskih obratih 91.258 din, primanjkljaj v 12 obratih pa 310.346 din. Vzroke primanjkljajev komisija še naprej ugotavlja. V oktobru je izvedla kontrolo prodaje živil v 19 obratih. Inspekcija je vzela iz prometa za 79.208 din neužitnega blaga in dala zapreti tri obrate zaradi neprimernih prostorov. Kontrolna akcija nad uresničenjem predpisov o proizvodnji in prometu ter sanitarnih higienskih predpisov za promet z živili zajema na področju kamniške občine 91 obratov.

Z.

S SODIŠČA

S kuhinjskim nožem nad očeta in miličnika

Seveda je tudi tu alkohol razgrzel storilca, vendar v taki meri, da postopka s tem le ne moremo opravicevati. Veselo razpoloženi ob proslavi obletnice kranjske tektilne stavke je trajalo pozno v noč in do jutra. Nekateri posamezniki niso mogli strpeti, da ne bi delali nemirno. Mere ne poznajo in v svoji objesnosti postopajo neprimerno, prostoslojno in celo podlo. Obdolženi V. E. se je v zgodnjih jutranjih urah začel prepirati z očetom, začel je razbijati po kuhinji, nato pa je zgrabil za kuhinjski nož in z njim hotel napasti očeta. Sosedje, ki so to opazili, so poklicali bližjo stanujočega miličnika, ki je takoj prišel in skušal stvar razčistiti in pomiriti. Obdolženec je nato nameraval z nožem napasti miličnika. To bi storil, če ne bi oče obdolženca onesposobil za nadaljnji napad.

Za ta svoj postopek je bil obdolžen V. E. pred sodiščem v Kranju obsojen na 2 meseca in 10 dni zapora.

Kdaj bo vendar že prišel čas, da se bodo zabave končale v veseljem raz-

položenju in bo človek varen pred tistimi, ki pri alkoholu ne poznajo nobene mere?

Trgovina mu je dobro cvetela

Upravnik gostišča »Dalmacija« na Jesenicah J. L. je svoje poslovne zveze izkoristil sebi v prid. Od druge polovice leta 1954 pa do meseca avgusta 1956 je nakupil pri raznih trgovskih podjetjih v Skoplju, Sibeniku, Kranju in na Jesenicah 9080 kg raznovrstnega sadja za skupno 198.691 din ter to sadje predelal v žganje in brinjavec. Po ugotovitvah tržne inspekcije je dobil iz omenjenega sadja 1038 litrov žganja in 350 litrov brinjavec. Žganje je takoj prodal po 300 din, brinjavec pa po 400 dinarjev gostišču »Dalmacija«, kjer je bil zaposlen, za 633.350 din, pri čemer je imel 248.000 dinarjev zasluga. Sodišče ga je zaradi nedovoljenega trgovanja obsojilo na 150.000 din denarne kazni in plačilo stroškov kazenskega postopka v znesku 5000 dinarjev.

ZA PRAZEN NIČ

Z dvorišča je kot katra zginita kura.

Ko jo je Selanka pravkar zaman iskala, je prišel mimo сосед Tomažinec. Vrag vedil, zakaj je bil ravno to jutro tako natančno volje, da je celo sosedi komaj zagodrnjal v pozdrav. Tej pa je bilo že dovolj:

»Lej jo pošaljno, kar sam se izdaja. Nihče drug kot on ni spodbil moje kure, ko je revica morda zalezala na njegovo dvorišče. Lakomniki, kakršni so, so jo seveda že dali v lonce.«

Prihodnji dan je Selan pretepel svojega otroka, ker ga je videl v družbi s sosedom.

»Ti bom že pokazal, kaj se pravi hoditi s temi cigani.«

»Še v senci ni dobro z njimi skupaj ležati,« je Selanka govorila po vasi.

Sosedovi so vračali mlo za drago:

»Selanovi so nam dolžni nekaj tisočakov. Zdaj, ko je treba dolg vračati, se pa nalašč skregajo!«

Drug drugemu so začeli pridno pobijati kokoši, ki so, ne vedoč za to vojno, zlezle na tuje dvorišče. Mlatili so po svojih otrocih, dokler se tudi le-ti niso začeli sovražiti med seboj. Če so si otroci lučak kamenje, so se starši vedli, kot da tega ne vidijo.

Potem so začeli hoditi po sodnji.

»Magari, če zatožim posestvo! Naj gre vragu v čreva, samo da se izkaže resnica,« sta govorila oba soseda.

Nekateri vaščani so začeli držati s tem, drugi z drugim. Tomažinec je bil v upravnem odboru zadruga, zato so Selan in njegovi pristaši nehali hoditi na zadružne sestanke in so gozili, da bodo celo odstopili. Tomažinec in njegovi pa niso več prišli na sestanke SZDL, ker je bil Selan odbornik.

Vas se je kratkočasila samo še s prepri. Potem pa so otroci nekoga dne našli kuro, ki je povzročila vaški prepri, že razpadajočo v Selanovem seniku, kjer je poginila zaradi kužne bolezni.

—Δ—

To me spominja na neko drugo zgodbo, ki se je pripetila že pred leti.

Nek potnik je vstopil v kupe vagona. Bil je ves zadihan, ker je na vlak tekkel, da ga ne bi zamudil.

»Ali se vam ne zdi, da je tu notri nekoliko vroče in slab zrak?« je vprašal, ko se še ni dobro vsedel.

Eden izmed potnikov je soglašal in odprl okno. Potnica, ki je sedela njemu nasproti, pa je ugovarjala:

»Ze zdaj od neke piha, potem bo pa naravnost name! Sosed ji je takoj ponudil svoj sedež.

»Ne!« je odklonila. »Živčna postanem, če ne gledam v smer vožnje. Kar očno raje zaprite!«

Pa se je začelo. Prvi potnik je okno odprl, drugi ga je zaprl, tretji ga je ježno potegnul dol, četrti pa ga je še bolj razjarjen potegnul kvišku. Tekmovali so nekaj minut, da so bili že vsi upehani. Ze so si hoteli skočiti v lase, ko je vstopil sprevoznik, ki je ves zaprepaščen hotel ugotoviti, zakaj ženejo tukaj hrup, kakor da bi divja jaga zašla v kupe.

Potniki so skušali drug drugega prepričati. Sprevoznik je hotel nekaj spregovoriti, pa ga v gneči teles in besedi ni nihče razumel. Zato se je premislil po kupeju in stegnil roko skozi okno.

Šele tedaj so zasopljani potniki hipoma razumeli:

V oknu sploh ni bilo šipe.

Šlo je le za majhno škodoželjnost, za prestiž posameznika.

z-k

PRED NOVO PREMIERO V PREŠERNOVEM GLEDALIŠČU

Arnold F. Delderfield: »VISOK JE ZID«

Jutri zvečer bo v Prešernovem gledališču nova premiera. Kaj naj pove-
mo v spremnem pismu našemu občinstvu ob tej priložnosti? Prvič to, da je avtor jutrišnjega večera po rodu Anglež, da še danes živi nekje na angleškem, da je bil rojen 1912. leta in da je z literaturo intimno - ustvarjalno povezan vse od 17. leta naprej. Pa še to, da je njegova drama »Pogled na Worms« doživela samo v Londonu nad 2000 uprizoritev in da je na otoku dokaj čislana pisatelj - in ne samo tam; njegova dela uprizarjajo tudi izven meja njegove domovine.

Dogajanje Delderfieldove melodrame je postavljeno v sodobnost. - V malem provincionalnem mestecu Mel-
linghamu zaplete avtor svoje junake v boj okrog napredne in nazadnjaške vzgojne metode. Povod za konflikt je, da sedmošolka Shirley, ki, mlada kakor je, ne more biti drugačna kakor rahlo zaljubljena. Take so na priliko vse sedmošolke po vesoljnem svetu in mlada dekleta sploh, da o fantih ne govorimo.

V dilemi se tako znajdeti napredna ravnateljica Helea in konzervativna namestnica, ali je bolje zatreči v mladostnih njih erotična nagnjenja ali gledati na to kot na povsem normalen pojav zorenja in ga obravnavati z vsem razumevanjem in tovariško odkritostjo. V središču pozornosti je zatorej vprašanje koedukacije ali skupne vzgoje.

Priznati moramo takoj, da nam z načelnega stališča k temu vprašanju Delderfieldovo delo nima kaj povedati. Praksa in izkušnje v delu z mladino pa nam povedo, da je vendarle prav, če se gledališče kdaj pa kdaj pomudi tudi ob teh vprašanjih. V Angliji je to na vsak način še vedno pereče vprašanje. Francoski pisatelj Pierre Daninos duhovito pripominja - nekoliko zlobno, a v bistvu povsem pravilno o angleški vzgoji: »Prva skrb britanske vzgoje je, da loči oba spola tako, kot da jima ne bo nikoli več dano, da bi se sešla, čeprav je res, da bodo tudi v bodočnosti njuni odnosi omejeni na minimum. Medtem ko izroče hčere zavodom, kjer se nauče zardevati ob zavrženih stvarih, ki se tičejo mesa - da o mesu samem ne govorimo - pošiljajo sinove v gimnazije, iz katerih prihajajo vsi začudenj, ko zvedo, da se bodo morali poleg knjižne in kolonij od časa do časa ukvarjati tudi z ženskami.«

Vsekakor zanimiva tema, saj nosimo vse življenje s seboj vsaj po eno sorodno doživetje, ki so nam ga prinesle šolske klopi. Bržčas je uspeh Delderfieldove drame tudi v tem, da je tovrstnih, vsaj povprečno dobro napisanih del, zelo malo.

»Visok je zid« je zanimiv komad, ker problema ne zajema samo površinsko; mimo tega ima še poseben čar, ki je značilen za angleško dramatik: svojih tendenc nikakor ne vsiljuje (vse kaže, da so Angleži vsiljevanje preselili na druga torišča!). Etična poanta izzveni iz dela povsem neprisljano; vtelesena je v dogajanju in snovi, kakor vitamini v sadju. Avtor nam v delu nakaže notranjo krizo mladoletnikov; z analitično tehniko nam bolj in bolj odkriva prej posledice kakor vzroke, ki so dogajanje sprožili. Prad našimi očmi se gnete usoda dveh parov. Ob mladem paru sodoživljamo posledice dveh vzgojnih metod in razmišljamo o vzrokih, ki so privedli starejši par (pisatelj Philipa Seaton in ravnateljico liceja Cristiano Mulrovo) do takšnega ravnanja v preteklosti in tudi na ravnanje v sedanjosti. Zakaj je Philip zapustil šolo? Zakaj sedanja ravnateljica ni šla za njim? Ali ni občutila neko globljo moralno in etično odgovornost za Shirley in Michela? Zategadelj se zlije ta simpatična melodrama v ubran in skrbno nansiran kontrapunkt. Starejši par se je našel v boju za srečo mlajšega, da ga ne bi odtujili, kakor so njiju odtujili po logiki puritanske vzgoje.

»Visok je zid, težko ga je prelesti; pomisli, kdo si, tu te čaka smrt.«

(Shakespeare - »Romeo in Julija«)

Ta čas mnogo govorimo o nova šoli. Menimo, da je tudi naša uprizoritev

majhen delež k tem naporom. Samo majhen - zakaj nič drugega noče povedati avtor jutrišnjega večera kot to, da je mladost roža, ki potrebuje sonca, veselja in ljubezni in še to, da naj ne bo na svetu starih profesorjev in mladih študentov, temveč mlajših in starejših tovarišev po izkušnji in človečnosti.

Zato, ker delo izprašuje vest vsem, ki smo odgovorni za rast generacije - posebno še vzgojiteljem, je menda prav, da smo pripravili to delo pod taktirko režiserja SNG iz Maribora, kranjskega rojaka - Petra Malca. Sceno je zamislil Vlado Rijavec. Sodeluje skoraj ves ansambel Prešernovega gledališča.

Rado Jan

KRSTNA PREDSTAVA NA JESENICAH

Prizor iz drugega dejanja Tomažičeve »Lepe Vide«; na španskem dvoru

KRSTNA PREDSTAVA V MESTNEM GLEDALIŠČU NA JESENICAH

»Lepa Vida« z Miklovo Zalo namesto Vide

Jože Tomažič: »Lepa Vida«, ljudska balada o ugrabljeni materi

Najprej o avtorju: Jože Tomažič je znano ime. Njegove »Pohorske bajke« so doživete za mladega bralca - vsaj zame, se spominjam, so bile čudovito doživetje. Znan je tudi kot gledališki praktik; razvoj jeseniškega gledališča je zlasti v zadnjih letih trdno povezan s Tomažičevim delom.

Potem o delu: osnovna značilnost Tomažičeve »Lepe Vide« je povedana v naslovu našega bežnega kritičnega poročila - namesto Vide smo gledali Miklovo Zala.

Motiv Lepe Vide je motiv hrepenenja. Lepo Vido žene hrepenenje zdma preko morja, hrepenenje jo vleče spet nazaj domov. Mogoče noben narod ni tako jasno in čisto izrazil človekovega hrepenenja in dete ter odšla po svetu. Hrepenenje ji je zavdalo, da je zapustila največ kar lahko ženska ima: dom in otroka v njem.

Pri Tomažiču pa lepo Vido ugrabijo. Tu ni več hrepenenja, ki je mlado mater gnalo od doma v tujino - saj ni odšla sama, saj so jo ugrabili! Torej: Miklova Zala. Naslov je drug, sicer pa je vse tako kot v stari pripovedki iz Roža ali v Sketovi povesti: ugrabitev, sužnost, vrtnete domov. Tomažičevo igrvo veže z motivom o lepi Vidi samo naslov, po krivici postavljen pred igrvo o Miklovi Zali. Če poskušamo ugotoviti, zakaj je Jože Tomažič, ko se je lotil obdelave lepe Vide nazadnje pristal v Miklovi Zali: mogoče se ne bomo zmotili, če domnevamo, da ga je k temu privedla skrb za moralno čistost Vidinega lika. Mogoče se mu je zdela Vida, kakršno poznamo iz slovenske ljudske pesmi in književnosti, nemoralna, vredna obsojanja - kajti kaj bi drugega zaslužila žena, ki zapusti moža in otroka samo zaradi nekakšnega hrepenenja?! Pa ni tako. Lepe Vide ne obsojate ne pesem ne nihče drugi, ki je doslej pisal na ta motiv - saj hrepenenja ne more obsojati nihče, ki ga pozna.

Torej, še enkrat: Lepa Vida je pri nas sinonim za hrepenenje. In tega po-

glavitnega v Tomažičevi igrvi ni: hrepenenja. Vidnim hrepenenjem besedam in pogledom v prvem dejanju namreč ni mogoče verjeti - kako bi ji verjeli, ko pa je njeno hrepenenje aedejavno, gola verbalistika, na vse zadnje nepotrebno, kajti Tomažičeva Vida ne odide zdma zaradi hrepenenja, temveč na silo, ker jo ugrabijo!

Pa še o uprizoritvi: režiral je avtor sam. Čeprav je avtor režiserju ni nudil kdo ve kako izbrusenega in učinkovitega teksta (medle Vidine meditacije v prvem dejanju, razvlečeno in nedramatsko drugo dejanje, utrudljivo ponavljanje in raztegovanje prizorov v tretjem dejanju), režiser slabostim teksta ni bil kos. Zlasti v drugem dejanju je od nemogočega prihoda španskega dvora dalje uprizoritev neiznajdljiva in okorna.

V naslovni vlogi je nastopila Slava Maroševićeva. Z ozirom na splošno ravno predstave je dala izreden lik. Uspešno so se ji približevali zlasti Marijan Stare v vlogi njenega moža, Slavko Polanc kot Maver in Tine Rant v vlogi španskega kralja.

Sceno je zasnoval Jože Belič. Odlična v funkcionalnosti je bila v svojem likovnem izrazu tipičen primer scenografskega kiča.

Na koncu, pa ne nazadnje:

kdor samo bežno, od daleč pozna trenutni položaj jeseniškega gledališča, ne more molče mimo njega. Jeseniško gledališče je v resni nevarnosti: proračun mu je zmanjšan do tolike mere, da bo težko zagotovilo svoj goli obstoj. V gledališču pa ni stagnacije, v gledališču je lahko samo napredek ali pa nazadovanje. In če jeseniško gledališče ne bo v kratkem dobilo primerne pomoči, bodo vsi naporji poirtvovalnih igralcev zaman - stopilo bo na drugo pot, na pot nazadovanja. Kdo bo za to odgovoren? Gledališče je zapleten umetniški organizem in treba je dolgih let naporega dela, da si po tako težkem udarcu, kakršen zdaj grozi jeseniškemu gledališču, spet opomore. V času, ko zidajo v Trbovljah eno najlepših gledaliških hiš v Sloveniji, grozi Jesenicam, ki imajo močno in kvalitetno gledališko tradicijo, da bodo ostale brez že tako skromnega gledališča, ki se je v preteklih letih z velikimi napori utrdilo med občinstvom. Kaj pravijo oblastni organi in ljudje, ki so odgovorni za to, da imajo tudi delavske Jesenice vsaj minimalno mero kulturnega in prosvetnega življenja? Bodo mirno gledali. kako bo njihovo gledališče zaradi dveh ali treh milijonov dodatne subvencije, ki bi jo potrebovalo za normalno delo, naglo propadalo? Če mislijo, da bo gledališče v tistem hipu, ko bo imelo spet dovolj denarja, ponovno zaživelo na višji kvalitetni ravni, je treba nedvoumno pribiti: gledališče je mogoče unčtiti v letu dni - dvigniti ga na primerno raven pa je težko celo v desetih ali petnajstih letih.

Miloš Mikeln

Zgodnja pomlad in visoko poletje antike

Kratek zapis pred »Večernom starogrške lirike« v Prešernovem gledališču

V četrtek 15. novembra, tik pred uprizoritvijo prvega klasičnega starogrškega teksta v Kranju, bo z desak naše hiše ob spremljavi harfe prav tako prvič v Kranju, in menda tudi v Sloveniji, interpretirana ostalina starogrških lirskih tekstov od Hezioda, mimo Alkalosa, do najintimnejše lirske izpovedi največje pesnice sveta - božanske Sapfo, šegavega Arhilo-hosa, ožno jokajočega Teognisa, globokoumnega Mimerosa, državniško razsodnega politika Solona, bojevitega Špartanca Tyrtaja in zanosnega Sofoklova speva o veličini in pomembnosti človeka.

Kakšen smisel - bo porekel kdo - ima tako početje, saj je ta lirika stara več ko dvoje in pol tisočletij? Morda je prav spričo te častiljive osivelosti misel spokojneje in jasneje izražena kot v današnjih stremljenjih. V bistvu pa je ta lirika povsem moderna. He-

ziod toži za zemljo in dediščino, ker ga je bil brat prepetnaljil in oropal imetja, Sapfo - ne glede na to, ali je bila lezbijka ali ne, vsa trepeče v omami kopnenja in pričakovanja. Teognis joče za zemljo, plugom in mežgi, ki orjejo polja plebejem, ki so ga bili pognali z zemlje... Tako je vsa živa, še vedno estetsko učinkujoča in preprčljiva stara lira; ritmi ne poznajo jazza in pošastnega hrupa, zato pa jim ne gre odrekati poslušna za ubranost in mero. Lepo število pesnikov, ki smo jih navedli v tem zapisu, je izoblikovalo sebi lasten verz in ritmos: Sapfo, Alkanos, Anakreon.

Večer grške lirike je prvi v vrsti takih samostojnih večerov. Temu bodo v tem letu sledili še drugi, ker upamo, da bo s strani občinstva nemo zanimanja za zvočno in živo postvarjeno lepoto s tujih logov prisenih utripov človeškega srca, ki bodo postali tako tudi naša last. Vse tekste je prevedel iz grščine Anton Sovrè. Interpretacijo je pripravil s člani igralskega zbora PG, prof. Mirko Mahnič.

(Op. ur.: Predpremijski prispevek ob uprizoritvi Sokofjeve tragedije Kralj Edip bomo prinesli v naslednji številki).

Rado Jan

»KRALJ NA BETAJNOVI« NA ODRU SVOBODE ZIROVNICA-BREZNICA

Po daljšem presledku in dokončni ureditvi vprašanja, kdo bo režiral, so se odločili igralci Svobode Zirovnica - Breznica, da v počastitev 80-letnice rojstva velikega slovenskega dramatika Ivana Cankarja našudirajo dramo »Kralj na Betajnovi«.

Vsi igralci so vloge razmeroma dobro rešili. Kantorja je prepričevalo oblikoval Ciril Jalen. Poleg naravne gestikulacije, dognane mimike, ustre-

ne maske, ga je odlikovala tudi lepa modulacija glasu in pravilna dikcija. K vsemu je pripomogla še njegova zares »kantorska« postava. V sceni z Maksom (Anderle), izpraševalcem njegove vesti, je postal prav žalostna, vase pogreznjena figura.

Maks je bil odločen, ponosen in samozavesten človek in se ni oddaljeval od osnovne avtorjeve zamisli.

Zupnika je odigral tovariš Matič, ki je bil zlasti dober v scenah s Kantorjem. Ženske vloge so bile čustveno podane. Tudi vsi ostali, sodnik, adjunkt, kmetje in otroci so vložili v igrvo vsa prizadevanja.

Sceno je zasnoval režiser sam, izdelali pa so jo člani Svobode.

Posebna pohvala gre režiserju, tovarišu Mlekužu, ki je mnogo truda posvetil tudi izgovarjavi.

—o—

Tamburaši iz Ljubnega gostovali v Mošnjah

V Mošnjah so nedavno gostovali mladi nadarjeni tamburaši iz Ljubnega. Zbor, ki ga tvorijo v veliki večini mladinci in gimnazijci, uspešno vodi že dve leti upraviteljica šole. Čeprav so se gostje tega nastopa močno veselili, so bili vendarle nekoliko razočarani, kajti dvorana ni bila zasedena niti do polovice. Zanimiva in hkrati žalostna je tudi ugotovitev, da je bilo med poslušalci le malo domačinov. Gostje so s svojim programom poslušalce navdušili, kar jim jamči, da bodo v bodoče deležni boljšega obiska. C. Z.

FILMI, KI JIH GLEDAMO

»Balada o črnem zlatu«

Ameriški pustolovski film z južno-ameriških petrolejskih polj. Gary Cooper, Barbara Stanwyck in Anthony Quinn igrajo povprečno, zgodba je povprečno napeta pustolovščina s povprečnimi občinstva zapleti, s pištolami, pestmi, dirajočimi konji in avtomobili - z eno besedo: povprečno je vse, ves film. Seveda je povprečen v svojem žanru, v neumetniški pustolovski zvrsti, torej: povprečen med slabimi. mm

KULTURNE IVERI

V prostorih Moderne galerije v Ljubljani je bila v soboto odprta šesta mednarodna razstava umetniških fotografij, katere so se udeležili fotoamaterji iz 29 držav. Razstavljalci prikazujejo črno bele fotografije, barvne fotografije, diaprozitive in stereodiplazitive. Da je razstava zares kvalitetna, nam priča dejstvo, da je žirija izbrala od poslanih 2323 del le 432 fotografij. Med razstavljalci črno bele fotografije srečamo največ Jugoslovancev. Prvič so se letos predstavili tudi fotoamaterji iz vzhodnih držav, od katerih vzbujajo posebno pozornost predstavniki SZ s svojimi barvnimi posnetki.

V Beogradu je bil pred kratkim končan četrti festival amaterskega filma. V kategoriji eksperimentalnih filmov je dobil prvo nagrado zlati kip »Zmagovalca« Ljubljančan Boštjan Hladnik za film »Pravilica o ljubezni«. To je že tretje priznanje, ki jih je prejel ustvarjalec za svoje umetniško delo.

Hollywood je filmal tragično življenjsko usodo slikarja Van Gogha. V glavni vlogi Kirk Douglas. Po končanem snemanju je igralce obiskal staro Evropo in malo podstrešnico, v kateri je tragično umrl veliki umetnik. Z mastno kredo je na zid nad slikarjevim zadnjim ležiščem zapisal ime »Kirk Douglas«. Castilci umetnika so silno ogorčeni. Zakaj le? Veliki igralec Kirk je dal slikarju, ki ga bo proslavil s svojim filmom autogram!

GORENJSKA DOBI SVOJO REVILJO ZA UMETNOST IN KULTURO

V nedeljo dopoldne je bilo v Prešernovem muzeju v Kranju posvetovanje kulturnih delavcev Kranja in Gorenjske. Posvetovanje je sklical Klub likovnih delavcev Gorenjske z namenom, da gorenjski kulturni delavci pretehtajo možnosti za ustanovitev umetnostne in kulturne revije za Gorenjsko in da se pogovorijo o vsebinskih ter oblikovnih načelih uredjanja te revije.

Na posvetovanju so bili zastopani kulturni delavci z vseh področij. Ugotovili so, da Gorenjska tako revijo potrebuje in da ji tudi nudi možnosti za obstoj in razvoj. Sestavili so širši iniciativni odbor, ki se bo znova sestel čez teden dni. Uredniški odbor bo formiran kasneje.

V diskusiji je prišlo do izraza mnenje, da naj revija za začetek izhaja kot posebna mesečna priloga »Glasu Gorenjske«, kasneje, ko bo imela dovolj možnosti in moči za samostojen obstoj, pa naj se osamosvoji. Okrog revije se bodo združili gorenjski kulturni delavci, ki zdaj, ker nimajo lastnega kulturnega središča, odhajajo drugam, zlasti v Ljubljano. Revija se bo trudila, da bi bila tako po vsebini kot po obliki pristopna čimširšim slojem gorenjskega prebivalstva, ki ga bo skušala pritegniti ter vzgajati in izobraževati zlasti s plemičnimi in kritičnimi prispevki z vseh področij kulturnega življenja Gorenjske.

Posvetovanju je prisostvoval tudi predsednik okrajnega Sveta za prosveto in kulturo Slavko Beznik, ki je med drugim izjavil, da je Svet že zagotovil sredstva za začetek izhajanja revije, oziroma priloge.

m.

LUTKARJI NA PRIMSKOVEM PRI KRANJU

Lutkovno gledališče na Primskem je stopilo v tretje leto svojega obstoja. Da je njihovo delo zares plodno, nam priča tudi pohvala, ki so jo prejeli od Zveze Svobod. Le-ta jim je izročila tudi podporo 10.000 dinarjev.

Prva letošnja premiera je bila igrana z ročnimi lutkami. Izkušnje so pokazale, da so le-te otrokom mnogo ljubše kakor marionete. Oder in lutke so sicer še zelo skromne, kljub temu pa napravijo na gledalca vtis resnosti in prisrčnosti. Sicer pa je pričakovati skorajšnje izboljšanje. Lutkovni oder je izdelan predvsem za gostovanja, ki jih nameravajo opraviti v letošnjem letu precej. Ko bodo odpravljene še nekatere tehnične pomanjkljivosti, bodo lutkarji lahko ponosni na svoj trud. - V zadnjem času je tudi govora, da bo tudi Svoboda v Kranju ustanovila lutkovno sekcijo. V tem primeru bodo lutkarji s Primskovega dobili dostojnega konkurenta.

DELOVNA SPOSOBNOST ZAVISI OD PRAVILNE RAZDELITVE DNEVNE PREHRANE

Zajtrk preskromen - malice nezadostne

Večkrat slišimo o nepravilnem razporedu naše dnevne prehrane. Posebno z zajtrkom, kakršen je pri nas v navadi, ne moremo biti zadovoljni. Ako razdelimo povprečne dnevno potrebne kalorije na pet dnevnih obrokov, tedaj jih pravilno razdelimo takole:

Zajtrk 20 do 30%, dopoldanska malica 10%, kosilo 30 do 40%, popoldanska malica 10%, večerja 20%.

Če vzamemo za merilo navedene odstotke ter jih primerjamo z našimi prehranjevalnimi navadami, tedaj vidimo, da je naš zajtrk preskromen, kosilo preobilno, malice nezadostne ali pa jih sploh ne uživamo. Količine prehrane napačno razdeljujemo na dnevne obroke. To neenakomerno in nepravilno razdeljevanje ima svoje neugodne posledice tudi na delovno sposobnost.

Zajtrk

Posebno važen je zajtrk. Navajeni smo, da vzamemo samo malo kave in kruha, to je največkrat že vse. Ob teh skromnih kalorijah delamo včasih tudi 8 ur ali pa še več. Zaradi tega se ni treba čuditi, če smo v nekaj urah že utrujeni in težko delamo.

Za pravičen zajtrk je zelo priporočljiva mlečna kaša in sveže sadje. Tak zajtrk je zelo primeren za vse starostne dobe in tudi za ljudi, ki so bolj občutljivega želodca.

Kosilo

Nič več ni nujno, da je prva jed, ki jo za kosilo uživamo, juha, bodisi mesna ali zelenjavna. Namesto nje lahko pojemo nekaj sadja, spijemo kozarec sadnega soka ali použijemo zeleno solato. Te jedi vzbujajo tek in vplivajo na naše prebavne organe, da izločajo več prebavnih sokov ter vplivajo na boljše izkoriščanje jedil, ki jih še jemo za kosilo.

Glavna jed naj bo sestavljena iz beljakovinskih živil: mesa, rib, jajc, skute, poleg pa pripravimo še krompir ter obilo zelenjave, sveže, dušene ali pa v solati.

Večerja

Večerja naj bo lahka, pripravljena dovolj zgodaj, da ponoči ne obremenjuje želodca. Večerja naj nudi čim več spremembe in vitaminov. Zato segajmo tudi za večerjo po najrazličnejših vrstah zelenjave, predvsem po solatah, jedeh s sadjem, skutli, jajcih, mleku. Toplo večerjo lahko menjujemo z mrzlo. Kot pijača je zelo priporočljiv sadni sok.

Jemo z mrzlo. Kot pijača je zelo priporočljiv sadni sok.

Malice

Za malice ni potrebno, da jemo obilo, ampak dobro izbrana živila. Zelo osvežujoče je zlasti sveže sadje. pa tudi zelenjava, kot so redkvice, paradižnik, paprika, kumare itd. Razen tega pojemo košček kruha, po možnosti namazanega s surovim maslom. Kadar pa je le mogoče, si privoščimo za dopoldanske in popoldanske malice, posebno med delovnim časom skodelico svežega mleka ali jogurta.

Dnevne obroke si moramo razdeliti glede na delo. Če imamo kosilo pozno popoldne, z delom pa začnemo zgodaj zjutraj, tedaj moramo imeti obilno malico. V primerih, ko je kosilo pozno, naj bo večerja lahka. Čim bolj pa bomo vrednost dnevnih obrokov približali spredaj navedeni razdelitvi, tem pravilneje bodo razdeljene potrebne kalorije in tem lažje bomo uspešno delali, pa tudi prebavni organi bodo na ta način v redu delovali.

Mlada dekleta naj nosijo čim manj nakita

Današnja moda nam predpisuje tudi nošenje najraznovrstnejšega nakita. Po izložbah lahko vidimo ogrlice, uhane, zapetnice, verižice, razne broše najrazličnejših oblik in velikosti iz raznovrstnega blaga, imitacije egipčanskega, grškega in rimskega nakita.

Pri nakupovanju nakita moramo biti oprezne, še bolj pa, kadar ga nosimo.

Dopoldanskim oblekam ne pristojajo velike zaponke ali ogrlice iz brušenega stekla, kamna ali slifne vrste okrasov. Če nosite enostavno športno obleko ali krilo s puloverjem, se bo k temu najlepše podala ogrlica, maia broša ali navadni uhani. Nakit s športnimi znaki (cepin, smučj in podobno) spada samo k športnim oblekam, vendar pa ni nujno potreben. Navadno nosimo take znake, če gremo v hribe ali na izlet.

K poročnemu prstanu nosimo navadno prstan z majhnimi kamni. Prstan nosimo vedno na prstancu, nikoli na mezinu, ker naredi roko široko. Pečatnih prstanov ženske ne nosijo, ker so pretežki in preveč moški.

Mlada dekleta in tudi nekatere žene bi recimo za ples ali podobno najraje nadele nase ves nakit, kar ga premorejo. To pa ni lepo in ves ta nakit, izdaja samo slab okus. Najlepši nakit mladih deklet so vedre in smehljajoče se oči.

Recepti

Cvetača s šunko

Cvetačo skuhamo v slani vodi in ko je mehka, jo vzamemo ven, položimo v kozico ter zabelimo z razbehljenim maslom in drobtinami. Posujemo jo še z narezano šunko ter polijemo s smetano, v kateri smo razteple jajce. Nato jo postavimo še za nekaj minut v pečico, da jajce zakrknje.

SKUTA KOT NAMAZ ZA KRUH

Cetr kilograma skute, malo mleka, 2 žlici paradižnikove meze ali svežega pretlačenega paradižnika, sol, po okusu in želji še malo sladke paprike.

Skuto pretlačimo in jo zmešamo z mlekom, paradižnikom, soljo in papriko. Vse skupaj mešamo, da postane rahlo. Serviramo s kruhom, krompirjem, rezanci itd.

KUMARE S PARADIŽNIKOM

Na žlici olja ali margarine prepražimo sesekljano čebulo, dodamo na rezine narezane kumare, paradižnike in gobe in vse skupaj dušimo 15 minut. Nato zgostimo jed z žlico moke in žlico kisle smetane, jo osolimo, popopravimo ter dodamo sesekljane peteršilja in popra.

ZA MLADA DEKLETA
Športna kombinacija puloverja, jopice in krila v ameriškem slogu

S PRAVILNIM RAVNANJEM LAHKO ZNATNO PODALJSAMO TRAJNOST PERILA

Perilo sodobne žene je pretežno iz umetne svile, nyloga ali trikoja. Kljub temu, da dajemo prednost nylonu, je še vedno zelo cenjeno perilo iz nežno-barvne pralne svile, ki se prijetno nosi in tudi lepo pere. Lepotni učinek in trpežnost tega bomo še povečale, če izdelamo na njem lepe okraske. Take vrste ročno delo smo med vojno in po vojni zaradi pomanjkanja časa in materiala precej opustile, zdaj pa se zopet zelo cenijo, zlasti moda upošteva lepo vezenje na perilu in obleki.

Trajnost perila moremo s pravičnim ravnanjem znatno podaljšati. Tu je predvsem važen način, kako peremo. Nežne tkanine ne prenesejo ostrih pralnih sredstev, prevroče vode, pa tudi ne mencanja in drgnjenja. Najbolje je, da jih narahlo ozmemo oziroma stiskamo v raztopini mila.

Ker se vedno bolj uveljavlja perilo iz nyloga in perlon, je prav, da pogovorimo nekaj besed še o pranju tega.

Čisto nylon-tkanino peremo v topli milnici. Barvaste kose že prej oddelimo za sebe. Perilo samo rahlo gnetemo, nikakor pa ga ne smemo ožemati. Izpiramo ga v topli vodi, nato pa še v hladni, dokler ni čisto. Nylon-

tkanino sušimo po možnosti v senci, pod nobenim pogojem pa ne v bližini peči ali štedilnika. Ko se tako perilo posuši, ga ni treba likati.

Tkanine, ki so le deloma ojačane s nylonom, peremo kot vse druge.

Perlon-tkanine peremo prav tako kot nylon v mlačni milnici. Likanje tudi pri tem ni potrebno.

JESENSKA MODA PRIPOROČA ČRTASTE TKANINE

Bolj kakor druga leta se letos uveljavlja črtasto blago. Črte so bodisi močne in v širokih presledkih, bodisi goste in v krepkih barvah na svetli podlagi. Črtasto blago je moderno in tudi praktično. Vendar je treba vedeti, da obleka iz črtaste blaga, ne sme biti krojena tako, da je prenatrpana z različnimi kombinacijami, ker lahko s tem dosežemo prav nasprotni učinek; tkanina izgubi svojo učinkovitost, črte migljajo pred očmi, in če je blago še postrani krojeno, se zelo vleče. Pri blagu z diskretnimi črtami najbolj pride do izraza športni kroj — črte so položene samo v dve smeri, vzdolž in povprek. Če so črte močnejše izražene (široke), je treba krojiti blago tako, da tečejo samo v eni smeri. Pri ovratni-

kih, manšetah in žepih so za okras lahko krojene postrani, toda le, če so črte ozke in umirjene.

Če napišemo, da pokončne črte naredje postavbo vitkejšo, vam najbrž ne povemo nič novega. Za srednje vitke postavbe pa so lahko črte tako tudi po čez, vse od vratu, čez životek in tudi čez krilo. Če je obleka pravilno nabrana, bo vseeno zakrila morebitne nepravilnosti ali obilno v postavi.

Jabolčna pena

6 do 8 jabolok umijemo in jih spečemo v pečici. Nato jih pretlačimo in jih z dvema beljakoma ter z 1 dcl sladke smetane ter s 4 žlicami sladkorja dobro stepamo 20 minut. Peno naložimo v kozarec ali na krožnike

Odgovor prijateljici

DRAGA OLGA!

Čudim se, da se tako pritožuješ nad gospodinjstvom pomočnicami, ki jih zaposluje kranjski Gospodinjski biro. Za opravljanje gospodinjstkih del plačam jaz pomočnici 42 dinarjev na uro, razen tega pa biro prispeva še 3 dinarje od svojih dohodkov. Kranjskemu gospodinskemu biroju priporočil, naj skuša dobiti sredstva, morda od Občinskega ljudskega odbora, da bi se ure pocenile na 30 dinarjev. V tem primeru bi se žene delavke laže posluževale njegovih uslug.

Omenjaš tudi, da so nekatere gospodinjke navadile pomočnice na to, da jim napišejo v knjižico kar pol ure več. To seveda ni pravilno, vendar biro ne more nadzorovati tega, zato pa sta pri vpisu obe prisotni — gospodinja in pomočnica. Izvedela sem, da pomočnica včasih ne upa spregovoriti, če je ura pri gospodinjki zaostala tudi za 50 minut. To bi bila vsekakor njena dolžnost. Glede hrane pa mislim, da biro gospodinjkam ne more prepovedati, če jo pomočnicam prestopljivo dajejo. Tudi glede opretilve boljnih in slabih strank biro ne vodi nobene evidence in nima namena delati razlik. Pomočnice je malo, zato se je treba precej potruditi, da jih najde dovolj za vse stranke. Mislim pa, da tedaj, ko bo delo pomočnic bolj upoštevano, ne bo takega pomanjkanja. Precej je takih, ki delajo od šestih zjutraj do trde noči, na prošnjo stranke tudi ob nedeljah, čeprav to ni njihova dolžnost.

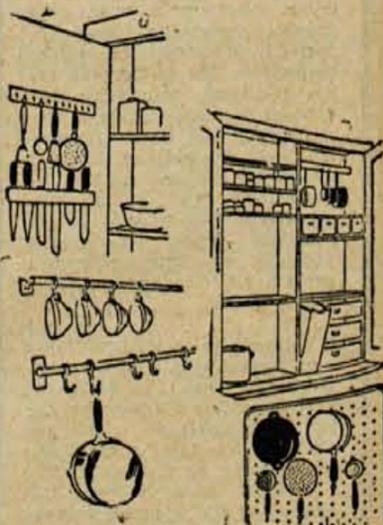
Priporočam ti, da se priključiš kolektivu v vašem gospodinjstvenem biroju in pomagaj pri odpravljanju napak. Nisi bila povsem objektivna, čeprav priznavaš, da težave biro ima, vendar ne more od pomočnic zahtevati, da se vsako jutro ob osmih javljajo in poročajo, kam grejo na delo. S tem bi samo zapravljale dragoceni čas sebi in gospodinjkam. Marsikatera stranka ne bi bila deležna njihovih uslug.

Te pozdravlja Anica

Kako si olajšam delo

Za delo v kuhinji bomo uporabljale veliko manj energije, če imamo vse potrebne stvari za pripravo jedi čim bolj pri roki (kuhinjska posoda, pribor itd.).

Spretna gospodinja bo namestila vse pripomočke na notranji strani stenske omarice v neposredni bližini štedilnika. Na zid lahko denemo tudi simo cedila, razne posode in slično. V razdalji, ki jo lahko dosežemo z roko, namestimo na steni še palice s ključicami. Nanje obešamo skodelice in podobno. Kuhinjske pripomočke, ki jih najpogosteje uporabljamo, denemo v srednjo polico omare. Gornjo polico, ki nam je težje dosegljiva, namenimo živilem in predmetom, ki nam niso potrebni vsak dan. V spodnjem delu omare hranimo živila s večjo težino. Omenjeno razporeditev kuhinjskega pribora si oglejte tudi na skici!

OPOZORILO BRALKAM

Vse cenjene bralke našega lista obveščamo, da bomo odštel prinašali na družinski strani tudi zdravniške nasvete. Naš sodelavec zdravnik bo odgovarjal na vsa vprašanja, s katerimi se lahko takoj obrnete na uredništvo lista. Ako pismu priložite naslov in znakno, boste prejeli odgovor tudi po pošti. Pripravljeni smo, da vam bodo ti nasveti pomagali v vaših bolezenskih težavah.

UREDNIŠTVO

KRZNO — LEP OKRAS

Enobarven zimski plašč s krznenim ovratnikom in všitimi žepi, v vogalu na desni pa trikotniški plašč, ki ga lahko predelamo iz starega prekratkega plašča

Ukaz naj zveni kot želja

Beseda „moraš“ pogosto naleti na odpor, zato se ji raje izognimo

Dolžnost staršev je, da najdejo otroku ob vsakem času primerno zaposlitev, ob kateri se bo nekaj naučil in obenem zabaval. Seveda pa ta naloga za vzgojitelje ni enostavna in se jim kdaj pa kdaj tudi ne posreči. Otroku bomo le na prijeten način vzbudili veselje do dela in ga navadili na določen red.

Janko vsak dan, ko pride iz šole,

rad pomaga na vrtu. Ko pa mu je zadnjič oče dejal: »Pozno je že, Janko, moraš mi pomagati!« je naletel na odpor. Tonček je jezno skremžil obraz in s težavo požiral solze. Nejevoljno je vzel v roke grablje, in ko se je očka čez nekaj časa ozrl, ni bilo o Janku ne duha ne sluha. Oče se je seveda jezil, pri tem pa ni pomislil, da je z robatim ukazom »moraš« nehoti vzbudil v občutljivem otroku odpor do dela.

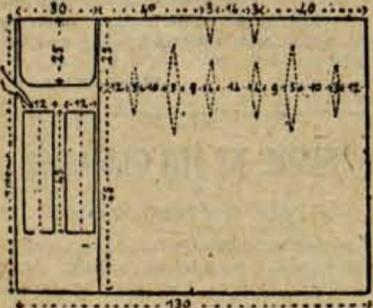
Kako drugačen učinek bi dosegel, če bi dejal: »Janko, mrak me bo prehitel, greda bo ostala neobdelana. Lahko bi mi pomagal in z grabljami poravnal to zemljo. To bo mamica vesela, ko ji povem, da si mi smel pomagati.« Tedaj bi bil Janko ves srečen ob misli, da tako važno opravilo, ki mu ga je zaupal oče, res ni kar tako. Fant bi delal z veseljem in resnostjo, ki je pri delu potrebna, ter z zavestjo, da to delo tudi nekaj pomeni.

Kadar mati reče Metki: »V nedeljo moraš z menoj na obisk k stari mami!« se deklica takoj spomni, da bi bilo igranje s sosedovimi otroci mnogo prijetnejše. Zaradi tega postane nejevoljna. Ko pa bi ji rekla: »Metka, danes grem k stari mami, lahko greš z menoj,« bi deklica komaj čakala trenutka, ko bi smela z materjo. Važno je torej, da starši postopajo z otrokom neprisljieno. Beseda »moraš« zveni zelo ostro in zapovedovalno, zaradi česar vzbuja odpor. Beseda »smes« pa izraženo željo povezuje z nekim veselim, neprisljienim dogodkom.

PREDPASNIK ZA DOMAČA DELA

PREDPASNIK JE NEPOGREŠLJIV KOS GOSPODINJSKE GARDEROBE. ZA DELO NAJ BO KROJEN TAKO, DA POKRIJE VEČJI DEL OBLEKE, OBENEM PA MORA BITI PRAKTIČEN, DA SE V NJEM LAHKO NEMOTENO GIBLJEMO. BLAGO NAJ BO PO MOŽNOSTI PRALNO. MODEL

NA SKICI LAHKO SESIJEMO NA PREPROST NAČIN IZ KAKRŠNEGA-KOLI MATERIALA. ZANJ POTREBUJEMO EN METER BLAGA 130 cm ŠIRINE, ČE PA JE TKANINA OŽJA, BO PREDPASNIK UKROJEN IZ VEČ DELOV. PIKČASTE ČRTE NA SKICI OZNAČUJEJO VŠITKE. NARAMNICE SO DOLGE 45 cm IN 12 cm ŠIROKE.

Gorenjski obveščevalec

šport - šport - šport - šport Kranjski atleti bodo ustanovili svoj klub

Mali oglasi

Proglāsam za neveljaven pogrēšani okrogli žig na ime: »Točilnica, Otok Vis, Kranj«.

Preključujem blok št. 31824 izdan v Komisijiski trgovini Kranj z dne 2. oktobra 1956. Zagore Jože, Cesta na Rupo 28.

Prodaja se skoro nov šivalni stroj. — Poizve se Tavčarjeva ulica 27.

Iščem prazno sobico od Trate do Zminca. Grem tudi kot sostanovalka. Ponudbe oddati na upravo Glasu Gorenjske pod »sobica«.

Izglubljeno mesečno avtobusno vozovnico št. 004822 Kranj—Moše proglāsam za neveljavno. Rozman Franc, Moše 43.

Preključujem blok št. 30948 izdan v Komisijiski trgovini Kranj z dne 29. VI. 1956. Bučar Katarina, Britof 104.

2000 kg krmilnega korenja prodam. Cena din 8 za 1 kg. Triler Franc, Dorfarje, Zabnica.

Kino

KINO »STORŽIC« KRAJ

9. in 10. novembra, ob 16., 18. in 20. uri italijanski film »ATILA«.

11. novembra, ob 9.30. uri ameriški film »LJUBEZEN S TUJCEM«; ob 14., 16., 18. in 20. uri italijanski barvni film »ATILA« — zadnji krat.

KINO »SVOBODA« STRAZIŠČE

10. novembra, ameriški film »VEČNA NEVESTA« ob 19. uri.

11. novembra italijanski barv. film »ATILA« ob 15. uri. Ameriški film »VEČNA NEVESTA« ob 17. in 19. uri.

KINO »TRIGLAV« PRIMSKOVO

10. in 11. novembra, ameriški film »LJUBEZEN S TUJCEM«. Predstave: v soboto ob 19. uri ter v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri.

KINO NAKLO

10. in 11. novembra, ameriški film »KLIC DIVJINE«. Predstave: v soboto ob 19. uri ter v nedeljo ob 17. in 19. uri.

KINO RADOVLJICA

Od 9. do 11. novembra, ameriški barvni revij. film »KARNEVAL V TEKSASU«. Predstave: v petek in soboto ob 20. uri ter v nedeljo ob 15.30, 17.30 in 20. uri.

KINO »SORA« SK. LOKA

Od 9. do 11. novembra, ameriški barvni film »NE BODO MI VERJELI«.

KINO KRVAVC« CERKLJE

10. in 11. novembra — zaprto.

Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sobota dne 10. novembra ob 20. uri: Premiera — Izven: Ronald Delderfield: »VISOK JE ZID« — režija Peter Malac k. g.

Nedelja 11. novembra ob 16. uri: Izven in za podelje: Ronald Delderfield: »VISOK JE ZID«.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

V soboto dne 10. novembra 1956 ob 19.30 uri, Tomazič: »LEPA VIDA«.

V nedeljo dne 11. novembra ob 14.30 uri, Mollere: »SCAPINOVE ZVIJACE«.

Gorenjske bodice

Danes pa za uvod anekdoto iz Kranja.

● Novinar se je pred kratkim mudil v Ljubljani. Ko je ves zamišljen hlačal po ljubljanskih ulicah in tuhtal, kako se bo najudobneje in najceneje vrnil v Kranj, je na svoje veliko veselje naletel na znanca, direktorja neke kranjske tovarne. Pomislil je: »Sreča pa takaj! Z direktorjevim avtomobilom se bom potegnul do Kranja! Da se zagotovi prostor v avtomobilu, je navedel pogovor:

Novinar: Zdravo, Drecelj Ti, slišiš — ali se bom lahko peljal s teboj v Kranj?

Direktor: I, seveda, zakaj pa ne!

Novinar: Kdaj se torej dobiva?

Direktor: Ob šestih uri na avtobusni postaji!

(Direktor pravi, da se je novinarja pri pričuti potegnul obraz kot kumara.)

● Skoraj ne pomnim, kdaj sem bil zadnjičkrat v Komendi. Da ne bodo mislili, da so brez grehov, se bom tudi obnje obregnil.

Nekako sredi vasi leži kulturni dom. Tudi »Švica« mu pravijo, ker je tu središče kraja, saj imajo v njem svoje prostore: poštni urad, krajevni odbor in gostilna. — Prav v ta dom me je ondan zaneslo. V veži sem naletel na napis: Ambulanta. Oba prostora sta lepo opremljena: omare, miza, stoli, luči — vse lepo razvrščeno in čisto. Res prijeten pogled! In kje so bolniki? Menda ni Komenda kraj, kjer bi ne poznali bolniki? O, pač — bolniki poznajo, le zdravnik ne pozna, ker ga kratkomalo ni od nikoder. Ze pet me-

Gibanje prebivalstva

NA JESENICAH

Rodile so: Marija Mohorič, kuhinjska pomočnica z Jesenic — dečka, Vidga Bohinec, trg. pomočnica iz Zirovnice — dečka, Stefanija Razpet, tkalka iz Srednje Dobrave — deklico, Marija Debeljak, eospodinja iz Zg. Dobrave — dečka, Justina Dolinar, gospodinja iz Koritnice, 2 deklici, Elvira Humar, gospodinja iz Banjšice — dečka, Jerca Ozebek iz Dovjega — dečka, Silvestra Muih, gospodinja iz Tolmina — dečk, Marija — Ana Čebulj, uslužbenka z Jesenic — dečka, Elza Mertelj, otroška negovalka iz Gozd — Martuljka — dečka, Ema Petrič, perica iz Gozd Martuljka — 2 dečka, Hermina Mudri, kuhar. pomočnica iz Sempetra — deklico, Marija Rus, knjigovodkinja z Bleda — dečka, Julka Bregar, uslužbenka z Jesenic — deklico, Ana Bizjak, delavka iz Radovljice — deklico, Marija Fujs, gospodinja iz Boh. Bistrice — deklico, Pavla Kokalj, gospodinja iz Zgoše — deklico, Anica Mateln, tov. delavka iz Begunj — dečka, Jožefa Vidmar, gospodinja z Jesenic — dečka, Silva Pintar, tov. delavka z Bleda — deklico, Jerica Krivec, tov. delavka z Jesenic — deklico, Pavla Demšar, gospodinja iz Poljč — deklico, Tončka Kelbl, gospodinja iz Boh. Bele — deklico, Marija Malej, vzgojiteljica z Jesenic — deklico, Amalija Kordež, delavka iz Kroke — dečka, Naza Pašič, gospodinja iz Jesenic — dečka, Marija Maroči, gospodinja iz Poljšice pri Podnartu — dečka, Anica Koci, gospodinja z Poljubina — dva dečka, Nečka Pretnar, gospodinja z Jesenic — dečka, Anica Mencinger, gospodinja z Zg. Še — deklici.

Joročili so se: Franc Čuznar - Franko, elektrotehnik iz Nove Gorice in Marija Derganc, uslužbenka iz Nove Gorice; Karol Bohinec, livar z Jesenic, C. v. Rovte 7 in Marija Beguš, natakarica iz Polok 3; Friderik Bremec, tov. delavec Zg. Gorje 11 in Stefanija Kokošar, delavka iz Gozd - Martuljka; Martin Macele, tov. delavec z Jesenic Gosposvetska 35 in Ljudmila Jelenič, trg. pomočnica iz Dol. Suhorja 17; Martin Lakner, tov. delavec z Jesenic, Jav. pot 59 in Angela Glivar, gosp. pomočnica z Jesenic, Skladiščna 7.

Umrli so: Marija Rihter, roj. Pleš, gospodinja, stara 70 let, umrla na Jesenicah v bolnici, bivajoča Rateč 58; Franc Črv, delavec, star 26 let, umrl na Jesenicah v bolnici, bivajoč v Ribnem 37; Jože Ravnik, oseb. upokojenec, star 73 let, umrl v Planini pod Golico 46; Franc Sovdat, kmet, star 51 let, umrl na Jesenicah v bolnici, bivajoč v Volčah 104; Zvonka Knap, otrok stara 1 leto in pol, umrla na Jesenicah v bolnici, bivajoča v Kranjski gori 140; Lana Končan, roj. Zagorc, oseb. upokojenka, stara 74 let, umrla na Jesenicah v bolnici, bivajoč delavec, star 55 let, umrl na Jesenicah v Kranjski gori 57; Ivan Pivk, tov. cah, Gregorčičeva 4, bivajoč istotam; Roža Vene, otrok, stara 2 leti in pol, umrla na Jesenicah v bolnici, bivajoča na Jesenicah C. Borisa Kidriča 41; Leon Marinšek, tov. delavec, star 28 let, umrl na Jesenicah v bolnici, bivajoč v Podkorenju 2.

V KRANJU

Rodile so: Angela Koritnik, gospodinja, Kranj, Partizanska 18 — deklico; Pavla Stegnar, gospodinja Sebenje 35 — dve deklici; Stefanija Benčina, gospodinja Tržič, Partizanska c. 37 — dečka; Justina Jerič, gospodinja Tatinec 1 — dečka; Marija Pečnik, prešivalka Jelendol 10 — dečka; Marija Rozman, predilka Kranj, Kalvarija — dečka; Rajgelj Pavlina, gospodinja Sp. Bitnje 17 — dečka; Angela Freljih, predilka, Forme 11 — dečka; Marija Peštar, tov. delavka Adergas 5 — dečka; Ljudmila Škofic, gospodinja Cerklje 113 — deklico; Antonija Stalec, gospodinja Dolenja vas 14 — deklico; Angela Sajovic, tov. delavka Naklo 16 — deklico; Patla Grošelj, gospodinja Poženj 14 — dečka; Marija Zelnik, tkalka, Predoslje 74 — dečka; Marija Celjer, predilka Senčur 32 — deklico; Marija Kristan, kuharica Stari dvor 47 — dečka; Amalija Borič, tov. delavka Tržič, Bečanova 13 — dečka; Stefa Berčič, kmečka delavka Sr. Bitnje 74 — dečka; Antonija Bajželj, tov. delavka Strazišče 96 — deklico; Marija Ribnikar, Breg 9 — dečka; Marija Oman, gospodinja Sv. Petra hrib — deklico; Amalija Možina, tov. delavka Strazišče 92 — deklico; Ana Ulen, vrtnarica, Savska cesta 1 — dečka; Frančiška Sušnik, tov. delavka Besnica 10 — deklico; Stefanija Meglič, tov. delavka Ravne 12 — deklico; Milka Hudobivnik, tov. delavka Hrustje 43 — deklico; Jožefa Komac, tovarniška delavka Sv. Ana 16 — deklico; Elizabeta Penič, uslužbenka Češnjica 78 — deklico; Amalija Saver, tovarniška delavka Krnj, Zlato polje — deklico; Sonja Černivec, tov. delavka Primskovo 180 — deklico; Veronika Podpeskar, knjigovodja Predoslje 9 — deklico; Albina Grobenšek, knjigovodkinja Gorenja Sava 42 — deklico; Ivana Iljač, delavec Bobovk 11 — deklico.

Poročili so se: Anton Rup, šofer, stanujoč Ljubljana, Titova 73 in Ana Kumer, trg. pomočnica Kranj, Planina, samski blok; Jožef Rozman, posestnik, Kranj, Strazišče 125 in Katarina Hafner, kmetovalka Zg. Bitnje 23; Alojzij Dermota, elektromonter Sora 10 in Ivana Šimnovec, tkalka Breg 13; Jožef Sitar, posestnik Visoko 70 in Ladislava Globočnik, kmetovalka, Voglje 88; Vincenc Zavrl, posestnik Zg. Bitnje 32 in Stanislava Senk, kmetovalka Predoslje 84; Peter Celar, mesarski pomočnik Breg 6 in Zofija Uranič, trgovska pomočnica, Strahinj 82; Valentin Zupan, posestnik Zagorice 69 in Marija Sirc, kmetovalka Trstenik 18; Viktor Sitar, tov. delavec, Senčur 259 in Antonija Cesen, gosp. pomočnica Sp. Brniki 18; Stanislav Klep, pravnik Ljubljana, Petričeva 13 in Ernestina Drenek, nameštčenka Kranj, Cankarjeva 17; Milutin Ristič, kovač Kranj, Planina samski dom in Frančiška Oblak, strojepiska Kranj, Druhovka 38; Zmago Leskovar, elektromech. Kranj, Planina, samski dom in Marija Gešte, pletilja Kranj, Planina blok 12; Franc Potonik, gozdni delavec Nemilje 6 in Marija Jelenc, poljedelka Bukovščica 17; Marjan Konc, železostrugar Gorice 18 in Marija Jamar, pom. kuharica

V TRŽICU

Rojeni: Marjan Meglič, roj. 2. novembra v Grahovšah 16.

Poročili so se: Anton Jelovčan, tapetniški pomočnik Levčeva 33 Ljubljana in Neža Kepec, prešivalka iz Tržiča, Proletarska cesta 14.

Francozi bi imeli tehtne pomisleke, preden bi vdrl v Bašelj.

● Da ne bo nesreče, svetujem Planinskemu društvu Kranj, naj popravi pešpot na Jošt. Iz zanesljivih virov sem namreč zvedel, da je že 80 let niso popravili. — Planinci — pri vzponih na Jošt se poslužujte naveze.

● Ločani pa res skrbite za osebno higieno. To sem občutil tudi na lastni koži. Ko sem jo zadnjič ob močnem dežju mahal po ozki Blaževi ulici, sem se kar precej nafajhtal. Z vseh streh je bilo v pravih slapovih. Saj sem se umikal, pa je le malo zaleglo. Umikal sem se namreč le izpod kapa pod kap. Upam, da se bodo zdaj, ko popravljajo fasade v tej ulici, lotili tudi strešnih žlebov. Tudi na Mestnem trgu še niso odpravili te nadloge.

● Pa še tole vam moram povedati. — Zadnjič sem srečal v Tavčarjevi ulici v Kranju elegantno zastopnico ženskega spola. Počasi je lezla ob hišah, se opotekala in oprjemala zidov, da sem skočil k njej in jo vprašal, če ji je slabo. Nič takega ni bilo. Tudi njo je namreč zgrabila ženska modna epidemija — čevlji z zelo zelo visoko in zelo zelo ozko peto. Ko sem gledal za ubogo revico, ki daje modli tako boleč davek, sem si nenadoma zaželel, da bi bil le nekaj mesecev »modni kraj«. Dier. Za letošnjo zimo bi uvedel posebno mogo: elegantni klobuček, rokavice, torbico, čevlji z visoko peto — vse iste barve, namesto obleke pa figovo pero.

Stavim, da bi nekatere ženske kar planile po tej zadnji modni novosti, čeprav bi bilo 20 stopinj mraza. — Moda je moda, pa čeprav umreš!

Vas podravlja VAS BODICAR

Kranj do današnjega dne ni imel organizirane atlet. dejavnosti. V letošnji sezoni pa so kranjski atleti na nekaterih tekmovanjih izrazili željo, da je zadnji čas, da tudi v Kranju začne delati atletski klub, ki bo skrbel za pravilno športno in polit. vzgojo v tej lepi športni panogi. Velikemu razumevanju upravnega odbora centralnega

SAH V STRAZIŠČU

Sahovska sekcija v Strazišču, ki deluje v okviru DPD »Svoboda« je priredila v mesecu oktobru turnir četrtokategorikov za doseg tretje kategorije. Ker niso mogli nastopiti vsi četrtokategorikni sekcije, je vodstvo povabilo na turnir tudi nekaj igralcev iz Kranja. Turnir je potekal v ostrih borbah in mnogih presenečenjih. Končno so si igralci razdelili mesta takole: **Ljubo Djordjevič 9½, Skrab 9, Janhar in Ziljič 8½.** Vsi našteti so s priborili tretjo kategorijo in vstop na polfinalni turnir Kranja. Vsa zasluga za izvedbo in hitro odigranje turnirja pa pripada tov. Kavčiču, turnirskemu vodji, ter njegovemu namestniku tovarniš. Berčiču.

Omeniti pa je treba, da so nekateri mladinci na turnirju pokazali precejšnjo neresnost. Take in podobne pojave je treba za vsako ceno zatreti. Temu je vzrok, da DPD »Svoboda« nima v svojih vrstah odraslega čl. veka, ki bi bil pripravljen predsedati vsak teden nekaj ur v krogu mladih ljudi.

Težni pregled

V KRANJU

Zima je kot kaže v pravem pomenu besede potrkala na duri. Zato je bil ponedeljek žilski trg v Kranju razmeroma pičlo obiskan. Tudi mnogim branjevcem je mraz bržčas preprečil, da bi prinesle kaj prida na trg. Cene pridelkom so bile naslednje: zimska jabolka (bobovec) od 25 do 35 dinarjev, krompir 11 do 12, jajca 22, kostanj (ki ga je bilo precej) pa od 25 do 30 dinarjev za liter.

V KAMNIKU

V terek se je vrvenje na živilskem trgu v Kamniku zaradi mraza začelo malo kasneje kot običajno. Cene so bile v glavnem neizpremenjene. Huda slana je prisilila pridelovalce, da so pobrali vso špinačo, kolikor se je da še vnovčiti, čeprav po nižji ceni. Ista usoda je doletela domačo izabelo, ki je je bilo dovolj po 30 din kg.

Jabolk je še vedno odvolj na trgu. Neke ženska je prodajala prav lepa po 25 din. »Samo da jih prej prodam.« se je opravičevala, kakor bi bilo sramota prodajati sadje par dinarjev ceneje, kot je povprečna cena na trgu. Sicer pa so bila od kraja vsn jesenska jabolka po 30 din kg, kar je še vedno ceneje kot v trgovinah.

INDUSTRIJA BOMBAŽNIH IZDELKOV KRANJ

razpisuje mesto samostojne administratorko z znanjem strojepisja, stenografije in po možnosti nemščine in mesto samostojne administratorke z znanjem strojepisja. — Plač po tarifnem pravilniku. — Nastop službe takoj ali po dogovoru. — Ponudbe z življenjepisom pošljite na personalni oddelček podjetja do 15. novembra 1956.

TISKANINA tovarna tiskanega blaga V KRANJU

sprejme zaradi takojšnje zaposlitve: 3 uslužbenke za KNJIGOVODSTVO

POGOJ: srednja ekonomska šola ali vsaj 6 razredov gimnazije, po možnosti z nekaj prakse,

1 uslužbenko ZA KOMERCIALNI ODDELEK

POGOJ: srednja ekonomska šola ali vsaj 6 razredov gimnazije, znanje strojepisja in po možnosti kakega tujega jezika,

1 PREDLSKEGA MOJSTRA s prakso na prstančnih strojih,

1 APRETERSKEGA MOJSTRA,

1 MOJSTRA ZA BELILNICO,

1 LITOGRAFA

POGOJ: odgovarjajoča strokovna izobrazba, po možnosti nekaj prakse, 8 MLAJŠIH DELAVCEV za oplemenilnico, z regulirano vojaško obveznostjo

POGOJ: dobro zdravstveno stanje, starost do 30 let,

4 DELAVCE-TEŽAKE za zunanja dela

POGOJ: dobro zdravstveno stanje, starost do 40 let.

Interesenti naj se javijo osebno ali pismeno na upravo podjetja

TOVARNA OBUTVE »ALKA«

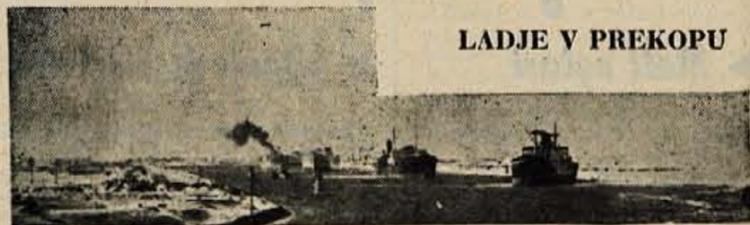
DUPLJE

PROIZVAJA: MOŠKO, ŽENSKO IN OTROŠKO OBUTEV ROČNA IZDELAVA. - CENE NIZKE

22 milijonov Egipčanov

Leta 1947 je imel Egipt 19 milijonov, letos pa ima že 22 milijonov prebivalcev. Njegova površina znaša 994.300 kvadratnih kilometrov, od tega je 2.445.000 hektarov obdelovalne zemlje. Nil, »blagostanje Egipta« je na egiptovskem ozemlju dolg 1500 kilometrov, od tega je plavnih 1200 kilometrov. Najvišji egiptovski vrh je Džebel Gebard, ki meri 2880 metrov. S kmetijstvom in ribolovom se ukvarja 70% prebivalstva, v industriji, rudarstvu in gradnjah je zaposlenega 10%, v prometu 2,3%, v trgovini in bankah 7,5%, v državni upravi 2,8%. Egipt pridelata letno 2.340.000 ton nafte, 40.000 ton mangana, 466.000 ton soli, 120 kilogramov zlata, njegova industrija pa izdelata letno 60 milijonov metrov bombažnih tkanin, 70.000 ton olja, 275.000 ton cementsa, 6000 ton alkohola; egiptovska trgovska mornarica ima 57 ladij s 105.000 brt. Železniških prog ima Egipt 9550 kilometrov. Na egiptovskih cestah je v prometu 50.000 osebnih, 12.000 tovornih avtomobilov in 6000 motociklov.

gotovo uresničila. Poglavitna garancija za to je navdušenost in enotnost egiptovskega ljudstva, kakršne doslej v zgodovini še ni bilo.

LADJE V PREKOPU

Tisočletja med piramidami

Zgodovina Egipta je predolga, da bi jo lahko v kratkem opisali. Današnji Egipt vežejo na faraonskega in helenističnega le še prastari spomeniki sredi peščene puščave. Zgodba, ki se končuje z Gamalom Abdel Naserjem, se začne z Amrom ibn el-Ason, ki je vodil arabske vojske, ko so leta 640 v enem zaletu osvojile Sirijo, Palestino in Mezopotamijo, vdrle čez današnji suezki prekop in južno od sedanjega Kaira potolke Bizantince.

Začelo se je skoraj tisočletje dolgo obdobje arabske vlade v Egiptu, ki se je končalo leta 1517, ko je turški sultan Selim I. pokoril mameluke in priključil Egipt turškemu cesarstvu.

Z gradnjo Sueškega prekopa, ki je bil končan leta 1867, se začneja v zgodovini Egipta novo obdobje. Čeprav je bil Egipt še vedno pod turško oblastjo, se je za to prej nepomembno državo začel zanimati zahodni svet, zlasti Velika Britanija, ki je takoj spoznala važnost nove vodne poti za svoj promet z Vzhodom. Julija 1882 so se Angleži izkrcali in pri Tel el-Kabiru porazili Egipčane. Začela se je doba britanske vojaške uprave. Do začetka prve svetovne vojne je bil Egipt kljub britanski upravi formalno še vedno del turškega cesarstva. Izbruh vojne je dal priložnost za prekinitve še te zadnje vezi: proglašen je bil začasni protektorat in Angleži so na prestol v Kairu postavili Ahmeda Fauda, Farukovega očeta, prvega egiptovskega kralja.

Popolno svobodo pa je Egipt dosegel šele junija letos, ko je cono suezkega

prekopa zapustil zadnji britanski vojak in se je Naserjeva vlada lahko lotila svobodne izgradnje države.

NA STRAZI

Egiptovski vojak na straži v Port Tevliku, na izhodu prekopa v Rdeče morje. Vojak stoji ob levu, ki je še nedavno prišel o britanski nadvladi v tem delu sveta

Asuanski jez

Načrt je drzen: za Jezom bo, ko ga bodo zgradili, nastalo jezero, ki bo imelo 120 milijard kubičnih metrov vode, od katere bodo lahko izkoriščali

MLADA ARMADA
Podoficir egiptovske vojske

skoraj polovico. Okrog 30 milijard kubičnih metrov vode se bo namreč izgubilo v zemljo, 10 milijard je bo izhlapelo, okoli 20 milijard pa je bo v stalni rezervi.

Kaj pomeni Asuanski jez za Egipt? Obdelovalna zemlja se bo povečala za najmanj 30%, pridelok hrane pa se bo podvojil. Električni centrali ob starem in novem jezju bosta skupaj dajali okoli 10 milijard kilovatnih ur na leto. Zajezišče Nila bo tolišnega pomena za celotno gospodarstvo dežele, da bo potem mnogo lažje izvajati ostale načrte za napredek države.

Čeprav Egiptu trenutno ni mogoče uresničiti tega ogromnega načrta, pa si je vlada predsednika Naserja z dosledno politiko pridobila toliko simpatij med Egipčani in drugod po svetu, da bo svoje dolgoročne načrte prav

STROGA PRIPRAVLJENOST

Vojak Arabske legije v jordanski trdnjavi ob jordansko - izraelski meji

DANES OBJAVLJAMO NA ZADNJI STRANI NEKAJ DROBCEV IZ ZGODOVINE EGIPTA IN IZ ŽIVLJENJA MLADE EGIPTOVSKRE REPUBLIKE

GAMAL ABDEL NASER

Ceprav je 23. julija 1952 dozdnevno stal na čelu svobodoljubnih mladih oficirjev egiptovske vojske, ki so vrgli stari režim in izgnali kralja Faruka, general Mohamed Nagib, je bil resnični voditelj nacionalne revolucije polkovnik Naser, ki je le iz taktičnih ozirav ostal v ozadju, ker je menil, da bo akcija bolje uspela, če bo v ospredju znana osebnost, kakršna je bil tedaj general Nagib.

Gamal Abdel Naser, ki je gotovo, če že ne najmlajši, vsaj med najmlajšimi predsedniki republik na svetu, saj ima komaj 38 let, je vse svoje življenje posvetil boju za osvoboditev svoje domovine. Njegov življenjski cilj je bil izgon tujcev in tistih, ki so jim služili — monarhije in korumpiranih dvornih politikov. Ze s 17 leti je postal član tajne mladinske organizacije, katere cilj je bila popolna osvoboditev Egipta. Zaradi sodelovanja pri demonstracijah je bil izključen iz šole. Šele leta 1937 je dobil dovoljenje za vpis v vojaško akademijo. Med arabsko-izraelsko vojno se ga je prijelo ime »Tiger iz Faludže« zaradi izredne hrabrosti, ki jo je pokazal pri jurišu na trdnjavo Faludža.

Ko je po končani vojni postal predavatelj na vojaški akademiji, je skupno s sedmimi mladimi oficirji ustanovil gibanje za osvoboditev Egipta, ki je leta 1952 izvedlo nacionalno revolucijo. Kljub temu, da je oblastvene položaje prepustil generalu Nagibu, je Naser ostal vodja gibanja, odnosno generalni sekretar enotne egiptovske stranke. Ko je uvidel, da so pod Nagibom pridobitve revolucije v nevarnosti zaradi predsednikovega oportunizma, je odstranil Nagiba in 17. aprila 1954 sam prevzel vodstvo vlade in dežele.

V notranji politiki si je Naser zastavil en sam smoter: gospodarski dvig zaostale dežele. V zunanji politiki pa je ubral pot mednarodnega sodelovanja in boja za mir, kar je še bolj dvignilo njegov ugled in ga v svetovnem merilu postavilo ob stran politikov kakršna sta Tito in Nehru.

88 milijonov avtomobilov

Na vsem svetu je bilo lani 88.350.000 avtomobilov. Od skupnega števila jih odpade 58.590.000 na Združene države Amerike, kjer pride en avtomobil na vsake 3 prebivalce, 4.210 tisoč na Veliko Britanijo, 3.260 tisoč na Kanado, 3.308 tisoč na Francijo, 2.600 tisoč na Sovjetsko zvezo, 2.139 tisoč na Zahodno Nemčijo in 1.083 tisoč na Italijo. Pri prejšnjem šteju avtomobilov januarja 1952 so jih po vsem svetu naštel 74.726.000, torej za 8% manj.

Vsak dan je v Egiptu 1500 ljudi več. Medtem ko se je obdelovalna zemlja od leta 1947 povečala za 250.000 juter, se je gostota prebivalstva povečala od 760 na 870 ljudi na kvadratni kilometer in je ena največjih na svetu ali dvakrat tolikšna kot, n. pr. v Belgiji ali Nizozemski. Pri tem pa živi 70% Egipčanov od kmetijstva!

Povprečni letni dohodek egiptovskega prebivalstva je 39 funtov, kar je manj kot v katerikoli drugi državi z izjemo Indije, 16 milijonov felahov, ki živijo od kmetijstva, pa ima letni dohodek 6 funtov na osebo!

Prejšnje vlade Egipta so storile zelo malo ali pa nič, da bi izboljšale položaj. Naserjeva vlada pa je že z enim svojih prvih ukrepov, z agrarno reformo pokazala, da se je resno lotila dviga življenjskega standarda Egipčanov: 600.000 juter razlašene zemlje so razdelili felahom, ki dotlej niso imeli ničesar.

Toda kmetijstvo je sicer važen del načrtov egiptovske vlade, ni pa edini. Egipt se hoče osvoboditi revščine in lakote, ne da bi pri tem izgubil svojo samostojnost, priborjeno s tolikimi težavami. Zato pa je treba s silovitimi napori zgraditi industrijo, nove proge in ceste, električne centrale.

BLIŽNJI VZHOD

PUŠČICE KAZEJO SMER NAPADOV NA EGIPT: IZRAELSKRE CETE SO VDRLE PREKO SINAJSKEGA POLOTOKA, ANGLEŠKE IN FRANCO-SKE CETE PA SO SE IZKRCALE NA JUŽNEM IN NA SEVERNEM VHODU V PREKOP

Jaroslav Dietl:

Omahljivi element

Stanislav Koržinek, mladinski aktivist, je štel ženska bitja med omahljive, nestanovitne elemente in je zato smatral, da je treba v odnosih z njimi izkazovati skrajno budnost in previdnost. Dalje je tudi smatral, da se on kot profesionalni odgovorni javni delavec a) sploh ne bo ženil ali pa b) se bo ženil z dekletom, idejno dovolj podkovanim in trdnim.

Ce se je zategadelj kakšna dekliška glavica ojunala in se nasmehnila Stanislavu Koržineku, jo je ta nemudoma vprašal: ali pozna pet osnovnih črt imperializma; kaj mora povedati o zadušitvi boksarske vstaje v Šanghaju; kakšna je razlika med viškom vrednosti in hiperprodukcijo. Deklice pa, ki bi obvladala podobne teme, kar ni hotelo biti...

Ko je Stanislav Koržinek to slišal, se je vedno bolj utnjeval v prepričanju, da je žensko bitje v svojem bistvu resnično nestanovitni element, ljubezen pa v ogromni večini primerov nedostojen politični kompromis.

Nekega prekrasnega pomladnega dne, ko se je Stanislav peljal v tramvaju, pa se je zgodilo nekaj groznega. Ko je za hip dvignil oči od časopisa, mu je zastal dih: pred njim je stal eden izmed omahljivih elementov z zlatimi kodri in zamisljenimi, svetilkajimi se očmi.

Stanislav Koržinek je takoj izgubil vso svojo razsodnost in se nenadoma ni mogel spomniti niti ene izmed stidesetih točk uredbe, ki jo je s tako vno študiral za predstoječe zasedanje.

Tramvaj se je premaknil in tedaj je seveda tudi sam Stanislav izkazoval nestanovitnost; opotekel se je, pa ne v prazno, ampak naravnost v prekrasno bitje, ki mu je zaradi sunka izbil iz rok denar za vozovnico. Stanislav se je spustil na kolena in naglo zbral raztreseni drobci. Za nagrado ga je seveda obsjal očarajoč nasmehček. Čeprav na zavijku kostima lepe neznanke ni bilo niti enega znaka, ki bi kazal na pripadnost h katerikoli množični organizaciji, Stanislav kar ni mogel odtrgati pogleda od nje. In ko ga je končno deklica še vprašala: »Ali morda veste, kje moram izstopiti, da pridem v trgovski del mesta?« — je ustrezljivo odgovoril, da gre tudi sam tja. Seveda se je zlagal: njegova ustanova je bila čisto na drugem koncu.

Tako je Stanislav Koržinek korakal s prekrasno neznanke, ki mu je brez vsakršne zadrege pripovedovala, da je delala kot prodajalka v trgovini svojega očeta. Stanislavove oči so potemnele, ko je pomislil na to, da pravzaprav hodi s predstavnikom drobne buržoazije. Zato mu je zares precej odleglo, ko mu je še povedala, da se je oče odločil vstopiti v zadrugo in bo odselej delala v neki drugi trgovini.

Stanislav Koržinek je preživljal strašne muke. Razum, ta spletkarski zapeljivec, mu je šepetal:

»Vprašaj jo o petih osnovnih točkah imperializma, vprašaj jo, bodi pogumen!«

Srce pa je bojazljivo stokalo: »Ne sprašuj, ker bo potem vse propadlo.«

Tako Stanislav ni poznal več samega sebe. Odgovarjal je na vprašanja svoje sopotnice z glasom, ki bi ga poslušalci

njegovih referatov ne spoznali več. Z istim glasom je napovedal tudi sestanek temu več kot omahljivemu elementu.

Tistega dne, ko bi moralo priti do ponovnega snidenja, se je Stanislav spraševal:

»Ali imam sploh pravico, jaz, osvobojeni mladinski delavec, pripravljati čas z dekletom, ki ne nosi nobenega znaka in ki ima zelo meglene pojme o sužnjepestniškem družbenem redu? Saj prav gotovo ni sprejela nikakršnih obveznosti v tekmovanju za izpolnitev plana, čeprav ima prekrasne temnorjave oči. In čeprav je njena koža kot barhent — ali plačuje redno sindikalno članarino?«

S takimi razmišljanji se je mučil Stanislav Koržinek in se navsezadnje odločil, da ne bo šel na zmenek. Namesto tega bo zaključil razpravo o temi »Kako se ne oddaljevati od ljudskih množic.« Prišel je domov in se, razdvojen od svojih protislovnih misli, lotil posla. Njegov pogled se je upiral v papir, mislil pa so mu blodile okoli klopec v parku. Tako je presedel celo uro in napljal en sam, samcati stavek: »Tovariši, na današnjem našem zasedanju bi želel najprej poudariti, da je njen nasmeh očarljiv, oči pa žareče.«

Več ni napisal. Ni mogel. V takem stanju ga je našla mama. Prebrala je ta nerazumljivi stavek in poslušala sinovo izpoved o strašnih družbenih nasprotjih med dekliškimi kodri in petimi osnovnimi točkami imperializma. Nato mu je pa ona »prebrala« kratek referat o temi »Kako se ne oddaljevati od osnovnih ljudskih množic.«

Po referatu je Stanislav, ne da bi si zadal kakršnekoli obveze ali formalni resolucije — kar se je zgodilo prvič — brez diskusije, kar najhitreje nataknil jopič in se zapodil proti parku, boječ se samo tega, da ne bi našel klopec prazne.

K sreči je pritekel pravčasno.

Iz češčine prevedel A.C.